Ἀριθ. 718 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΔ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΤΟΜΟΣ ΚΗ'. | Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι.-Γραφεῖον Διευθ. Ὁδ. Παρθεναγωγείου 14. | 1 Ὀκτωβρίου 1889.

ΝΕΟΙ ΘΕΟΙ

ΔΙΗΓΗΜΑ

— Μπρὲ τὸ διάτανο τ' ἔπιασε κ' ἔκαμε!...

Οὔτε ἡ σύλληψις τοῦ Καγκάλου τὸν ὁποῖον ἰσχυρὸν ἀπόσπασμα χωροφυλάκων ἔφερε σιδηροδέσμιον, οὔτε ἡ πανήγυρις τὴν ὁποίαν ἦγον σήμερον, Δευτέραν τῆς Λαμπρῆς, συνεκίνει τοὺς κατοίκους τῆς Βουνιχώρας ἤδη. Τὰ ἀπὸ πενταετίας κατορθώματα τοῦ διασήμου ληστοῦ τῆς Δωρίδος, τὸ ἄγριον καὶ ἐπιβάλλον ἦθος του, ἄντικρυς ἀντίθετον πρὸς τὸ ναννῶδες ἀνάστημά του, ἡ παρὰ τὴν Γερομαστὴν πρό τινος καιροῦ εὐτυχὴς ἀντίστασίς του, μόνου ἐναντίον λόχου ὅλου στρατιωτῶν καὶ πολιτῶν, δὲν ἐγαλβάνιζον ὅπως ἄλλοτε τοὺς πολεμοχαρεῖς χωρικούς. Ὁλόκληρος τῆς φαντασίας των ἡ ὁρμὴ ἀνεκόπτετο ἤδη πρὸ τοῦ ἐνωμοτάρχου τοῦ ὁδηγοῦντος τὸ στρατιωτικὸν ἀπόσπασμα καὶ πρὸ τοῦ ὅπλου, μὲ τὸ ὁποῖον ἦσαν ἐφωδιασμένοι οἱ ἄνδρες του καὶ αὐτός. Καὶ ἐνῷ ἐπὶ τοῦ ἁλωνίου τοῦ Κοκκινοχώματος οἱ Ἀραχωβῖται γύφτοι προσεπάθουν μὲ τοὺς βαρεῖς ἤχους τοῦ τυμπάνου καὶ τὰς γαργαλιστικὰς φωνὰς ζεύγους αὐλῶν νὰ διεγείρωσι τὰς ψυχὰς καὶ αἱ λυγεραὶ χειροκρατούμεναι ἐκάλουν μ' ἐλκυστικὸν χαμόγελο τοὺς νέους ν' ἀνοίξωσι τὸν χορόν, οὗτοι ὀλίγον παρεκεῖ, συνωθούμενοι πέριξ τοῦ ἐνωμοτάρχου προσέβλεπον περίεργοι τὸ ὅπλον, τὸ ὁποῖον οὗτος ἐκολακεύετο νὰ ἐπιδεικνύῃ εἰς αὐτούς, καὶ ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἐπιφώνημα ἐξέφευγε τῶν χειλέων των:

— Μπρὲ τὸ διάτανο τ' ἔπιασε κ' ἔκαμε!..

Ἀπὸ ἑνὸς καὶ πλέον ἔτους ἀόριστοι φῆμαι ἐφέροντο καὶ ἐν Βουνιχώρᾳ περὶ τοῦ νέου ὅπλου. Τινὲς καταβάντες δι' ὑποθέσεις των μέχρι Γαλαξειδίου εἴτε μέχρι Σαλώνων, μετέδωκαν εἰς τοὺς συμπατριώτας τὸ σχῆμα, τὰς κινήσεις καὶ τὰς ἐνεργείας του, ὅπως τὰ ἤκουον ἐξωγκωμένα πάντοτε, καθὼς καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Γάλλου ἐφευρέτου. Ἔμαθον ὅτι ὁ στρατὸς ὅλος, παραιτήσας πλέον τὰς βαρείας καραμπίνας τοῦ Μινιέ, ἐφωδιάσθη δι' αὐτοῦ, κατασταθεὶς μᾶλλον ἀξιομάχητος. Ἀπὸ τοὺς ἰδίους ληστὰς ὁσάκις ἐξένιζον αὐτοὺς εἰς τὸ χωρίον των ἢ εἰς τὸ ποιμνιοστάσιόν των, ἤκουον οἱ χωρικοὶ τὴν θραῦσιν τὴν ὁποίαν ἐπέφερε τοῦτο εἰς τὰς τάξεις των· πῶς ἐκαλύπτοντο αἴφνης ἀπὸ χάλαζαν σφαιρῶν πρὶν ἀκόμη οὗτοι προφθάσουν νὰ γεμίσωσι τὰ ἰδικά των· ἔβλεπον τὰς χαινούσας πληγὰς τὰς ὁποίας τοὺς ἐπροξένουν τὰ βλήματά του καὶ κατενόουν τὴν μεγάλην ἀξίαν τοῦ ὅπλου ἀπὸ τὴν ἀγανάκτησιν καὶ τὰς ὕβρεις, ὅσας ἐξετόξευον κατὰ τοῦ πτωχοῦ ἐφευρέτου. Καὶ πολλάκις ἐν τῇ ἐξάψει τῆς λατρείας των πρὸς τὴν λεβεντιὰν αὐτῶν, ἔψαλλον μετὰ μεγίστου πόνου τὸ τραγοῦδι τοῦ Κουρκούμπα, τὸ ὁποῖον φέρει αὐτὸν καὶ τὸν σύντροφόν του εἰς τὸ λημέρι, κατὰ τὸ βράδυ βράδυ, ὄχι πλέον σκεπτομένους ἀγῶνας καὶ θριάμβους ἀλλὰ κλαίοντας τὰ ντέρτια τους καὶ τὰ παράπονά τους:

τεῖν' τὸ κακὸ ποῦ 'πάθανε τόρα 'ς τὰ ἑβδομῆντα
ποῦ βγῆκαν τὰ βελωνωτά, τοῦ Σασεπὼ τὰ ὅπλα...

Ὅμως τὸ ὡμολόγουν ἤδη οἱ χωρικοί, τὸ ἐξέφραζον διὰ τῶν ἐκπλήκτων βλεμμάτων των, ὅτι οὐδέποτε ἤλπιζον αὐτὸ τόσον τέλειον ὅπως τὸ ἔβλεπον, ὅπως ἤκουον παρ' αὐτοῦ τοῦ ἐνωμοτάρχου:

— Νά, ἔβαλες τὸ φυσίγγιο κ' ἐτέλειωσε τὸ παστόψαρο... ἕνας χρόνος εἰς δύο κινήσεις... ἕνα πατατρὰκ κ' ἐχάθηκε τὸ λεφοῦσι!

Ὁ ἐνωμοτάρχης Παπαθεοδωρακόπουλος, ὑψηλὸς καὶ εὐλύγιστος λεβέντης, τὸν ὁποῖον ἡ ἔξοχος ἀνδρεία, ἡ ἀκούραστος ἐνεργητικότης καὶ αἱ διαβολικαὶ ἐπίνοιαι, ὅσας ἀνέπτυσσε πρὸς καταδίωξιν τῶν ληστῶν, διέδοσαν εἰς ὅλην τὴν Ρούμελην καὶ περιέβαλλον μὲ ποιητικήν τινα αἴγλην τὸ πεζότατον ὄνομά του, ἐπεδείκνυε τὸν χειρισμὸν τοῦ ὅπλου, ἔδιδε τὰς ἐπιστημονικάς των ὀνομασίας εἰς ἕνα ἕκαστον τῶν καταρτισμάτων, ὡμίλει περὶ κοχλίου καὶ ὑποφυλακτῆρος, περὶ στοχάστρου καὶ σκοπευτικῆς γραμμῆς, περὶ τροχιῶν καὶ βλημάτων. Οἱ χωρικοὶ ὀλίγοι τὸ κατ' ἀρχάς, ἀκούοντες τὰς στομφώδεις φωνάς του, ἤρχοντο ἤδη πυκνότεροι ἀπὸ τοῦ χοροστασίου. Οἱ γέροντες οἱ ὁποῖοι ἐδῶ κ' ἐκεῖ ἐπὶ τῶν ὑψωμάτων ἡπλωμένοι, ἐκλελυμένον καὶ ἄτονον ἔχοντες τὸ σῶμα ὑπὸ τοῦ θάλποντος ἡλιακοῦ φωτός, παρηκολούθουν μὲ βλέμμα βεμβῶδες τὴν πρὸ αὐτῶν ἀναβράζουσαν καὶ λαλοῦσαν νεότητα·

οἱ μεσόκοποι, ὅσοι σταυροπόδι καθήμενοι κύκλῳ, ἀντήλλασσον διαδοχικῶς κρίσεις περὶ τοῦ χοροῦ καὶ ἐλπίδας περὶ τῶν ἰσχνῶν γεννημάτων των· τὰ παλληκάρια τὰ ὁποῖα ὄρθια πέριξ, ἔβλεπον ἐν ἡδονικῇ μέθῃ τὴν πολύχρωμον ἐκείνην ἅλυσιν τῶν χορευουσῶν μὲ τὰς ἁπλοϊκὰς ἐσθῆτας, τὴν ἀφελῆ κόμμωσιν, τὰ ἀνδρώδη ἀναστήματα καὶ τὰς ζωηρὰς μελαχρινὰς μορφάς, ὅλοι ἔσπευδον καὶ περιεκύκλουν αὐτὸν ἐν σιγῇ. Καὶ ὁ ἑνωμοτάρχης μέσῳ αὐτῶν, σπασμωδικῶς κινῶν τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ ὅπλου, ἀπὸ τῆς ἄκρας τοῦ κοντακίου εἰς τὴν ἄκραν τῆς κάννης, ἀπὸ τοῦ κινητοῦ οὐραίου εἰς τὸν ξυστόν, εἰς τὸ κλισιοσκόπιον, εἰς τὰ ψέλλια, ἐξερεύγων ἐλευθεροστόμως καὶ ἀκρατήτως τὰς φράσεις του μὲ μίαν παρρησίαν κάπως χαιρέκακον, μὲ ἔκφρασιν θριάμβου ἐπὶ τῆς ἡλιοκαοῦς μορφῆς του, μὲ τὸν νευρικὸν τρόμον ἐφ' ὅλου τοῦ σώματός του, ὡμοίαζε πρὸς κήρυκα ἀγωνιζόμενον νὰ καθιδρύσῃ νέους θεοὺς εἰς τὴν συνείδησιν τῶν ἀξέστων ἀκροατῶν του. Καὶ οὗτοι σιγὰ σιγά, βεβαρυμένην ἔχοντες τὴν κεφαλὴν ἀπὸ τὰς νέας λέξεις τὰς ὁποίας ἤκουον, τὰς νέας ὀνομασίας τὰς ὁποίας πρώτην φορὰν ἐμάνθανον, ἠσθάνοντο μίαν κούρασιν ἐν τῇ συνειδήσει διὰ τὰ διδάγματα, κενότητά τινα καταπιεστικὴν ἐν τῇ καρδίᾳ διὰ τὰς παλαιὰς ἰδέας καὶ πεποιθήσεις ἀπὸ τὰς ὁποίας ἀποτόμως ἀπεσπῶντο τόρα, ὥστε παρηκολούθουν τοὺς λόγους καὶ τὰς κινήσεις του σχεδὸν ἀσυνειδήτως, μὲ ἡμιχάσκον στόμα δίκην κωφαλάλων. Οἱ νεώτεροι διηγκωνίζοντο διαμφισβητοῦντες τὴν θέσιν πλησίον τοῦ ἑνωμοτάρχου, μ' ἐκείνην τὴν ῥοπὴν τὴν ὁποίαν αἰσθάνεται ἐκ φύσεως ἡ νεότης πρὸς πάν τὸ νεοφανές. Ἔκλινον τὴν κεφαλὴν ἄλλος ἐδῶ, ἄλλος ἐκεῖ, ἄλλος ἔκυπτε κάτω, ἄλλος ὑψοῦτο ἐπὶ τῶν ὀνύχων τῶν ποδῶν ἵνα τὸ ἴδωσιν ἀπ' ὅλα τὰ μέρη τὸ ὅπλον καὶ ἀπετόλμων κάποτε νὰ τείνωσι τὴν χεῖρα ἵνα τὸ ψαύσωσιν, ἀπαλὰ ἀπαλὰ μόλις, μετὰ δειλῆς προφυλάξεως, ὡς νὰ ἦτο ἀφῆς κ' ἐφοβοῦντο μὴ διαλυθῇ ἅμα τῇ ἐπαφῇ. Ἂν δ' ἡ ἀναπνοὴ των ἄφινε νέφος τι ἀχνοῦ ἐπὶ τῆς κάννης, ἢ ὁ ἄνεμος ἔφερε κάρφος τι ἐπ' αὐτοῦ, ὅλοι ἔσπευδον ἄλλος διὰ τῆς ἄκρας τῆς φουστανέλλας καὶ ἄλλος διὰ τῆς χειρίδος τοῦ ὑποκαμίσου νὰ τὸ ἀπαλείψωσι κολακευόμενοι. Καὶ ἠτένιζον τὸν ἑνωμοτάρχην μὲ τὴν ἔκφρασιν τοῦ προσώπου ἐναλλάσσουσαν πάντοτε, εἰς ἑκάστην νέαν ἐξήγησίν του, καὶ ἠκολούθουν τὰς κινήσεις τῆς χειρός του τεθαμβωμένοι, ὡς νὰ ἐδιδάσκοντο τὰ μυστήρια τῆς Σολομωνικῆς. Καὶ ὁπόταν οὗτος ἔστρεφε πρὸς αὐτούς, θέλων νὰ κάμῃ εὐληπτοτέρας τὰς λέξεις του, τὸν περιέβαλλον μὲ βλέμμα πλῆρες θρησκευτικοῦ σεβασμοῦ, ὡς νὰ ἦτο ὁ ἴδιος ἐφευρέτης κ' ἐθαύμαζον τὴν γονιμότητα τοῦ πνεύματός του, μετά τινος ζηλοτύπου μερίμνης διότι ἦτο κύριος τοιούτου πράγματος. . . . Καὶ μικρὸν κατὰ μικρὸν αἱ φυσιογνωμίαι τῶν χωρικῶν ὅλων ἐχωρίσθησαν εἰς τόσους καθρέπτας τῶν ψυχικῶν ἐντυπώσεων ἑκάστου. Αἱ παρειαὶ τῶν γερόντων ἐκρέμαντο πλαδαραὶ καὶ ἄχρωμοι ὡς ἐν τελείᾳ ἀποθαρρύνσει· οἱ μεσόκοποι μὲ τὴν κεφαλὴν ἡμικύπτουσαν καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀτόνως εἰς ἓν σημεῖον προσηλωμένους, ἐφαίνοντο ἐγκαρτερεῦντες εἰς τὸ παρόν, καὶ οἱ νέοι μὲ τὰς γραμμὰς ἐκείνας, τὰς καθέτους ἐπὶ τοῦ στόματος καὶ τὸ βλέμμα ἐν κλαυθμῷ, ὡσεὶ μὴ τολμῶντες νὰ ἐλπίσωσιν ὅτι θ' ἀπέκτων ποτὲ καὶ αὐτοὶ τοιοῦτον ὅπλον, αν καὶ ὁ νοῦς των εἰργάζετο ἀποφασιστικῶς πρὸς ἐξεύρεσιν τῶν μέσων . . . Καὶ ἐν τῷ μεταξὺ ὁ ἑνωμοταρχης βλέπων τὴν ἐντύπωσιν τὴν ὁποίαν ἔκαμνεν εἰς τοὺς ἀκροατάς του, ἐπεσώρευε μετὰ μεγαλειτέρας ἐμφάσεως ἐξευτελιστικὰς ὕβρεις κατὰ τῶν λησταῶν καὶ ἄπειρα πλεονεκτήματα εἰς τὸ ὅπλον του:

— Παλληκάρια λέει ; ἀπὸ 'δῶ κ' ἐδῶ θὰ ἰδοῦν τὴ μοῖρά τους !.. Μωρὲ μὲ τέτοιο ὅπλο δὲν φοβοῦμαι οὔτε τὸ Θεό !..

— Ποῦθεν εἶσαι, καλόπαιδο, δὲ μοῦ λές ; Διέκοψεν αἴφνης φωνὴ ὑποτρέμουσα τὸν ἑνωμοτάρχην.

Συγχρόνως οἱ χωρικοὶ ἤνοιξαν δίοδον καὶ προσῆλθεν ὑψηλόσωμος γέρων, ὑπερεκατοντούτης, μ' ἐξημμένην κάπως τὴν ἀρρενωπὴν μορφήν, ἀναμετρῶν ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν αὐτόν. Ὁ Παπαθεοδωρακόπουλος ἐζαλίσθη διὰ τὴν ἐρώτησιν αὐτὴν τοῦ γέροντος, εἰς τὸ ἀπότομον καὶ τὸν τόνον τῆς ὁποίας εὕρισκε κάποιον δισταγμὸν διὰ τὴν καταγωγήν του, διὰ τοὺς λόγους του, διὰ τὴν πατρίδα του, δι' ὅλα...

— 'Απ' τὸν κάμπο τῆς Γαστούνης ἤρθρωσε τέλος.

— Ντόπιος ἢ ἐρχάμενος ;

— Ντόπιος....

— Μπρέ !..

Καὶ ὁ γέρων ἐξέφραζε διὰ τοῦ ἐπιφωνήματός του τούτου ὅλας τὰς ἀπορίας ὅσαι ἐγεννήθησαν εἰς τὴν ψυχήν του ἀφ' ἧς ὥρας ἤκουσε τὸν ἑνωμοτάρχην ὁμιλοῦντα.

*

Ὁ γέρων Χειμάρρας ἦτο ἐκ τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων οἱ ὁποῖοι διῆλθον τὰ ἔτη τῆς νεότητός των εἰς ἐποχὴν καθ' ἣν ἡ πραγματικότης ἔφθανε μέχρι τοῦ ἀνεφίκτου ἰδανικοῦ, καθ' ἣν ἔζη τις δι' ἕνα ἔπαινον καὶ ἀπέθνησκε δι' ἕνα τραγοῦδι... Ἦτο δεκαέξ μόλις ἐτῶν ὅτε ἠκολούθησεν ὡς ψυχογυιὸς τὸν 'Αλέξη Καλόγηρον, τὸν ἀρματωλὸν τοῦ Χρισσοῦ. Μετὰ τὴν δολοφονίαν αὐτοῦ, τοῦ 'Ηλία Βιδαβιώτη καὶ τοῦ Βαρελῆ Θανάση ἐν τῷ σεραγίῳ των Σαλώνων ὑπὸ τοῦ Μουσταφᾶ ἀγᾶ, ὁ Χειμάρρας κατεταχθη εἰς τὸν

ταϊφᾶν τοῦ ἐντοπίου ἀρματωλοῦ Πανουργιᾶ ὅπου ἠσκήθη εἰς τὰ ὅπλα μέχρι τῆς ἐπαναστάσεως. Κατ' αὐτὴν δὲ διέπρεψεν εἰς πολλὰς μάχας, εἰς τὴν 'Ρούμελην καὶ τὸν Μωριάν, εἴτε ὡς ἀκόλουθος εἴτε ὡς μισθοφόρος.

Μετὰ τὴν παῦσιν τοῦ πολέμου ὁ Χειμάρρας ἀπεσύρθη εἰς τὸ ὀρεινὸν χωρίον του, τὴν κοιτίδα αὐτὴν τοῦ ἀρματωλισμοῦ, ὅπου ὁ Βρυκόλακας, Ἔξαρχος Παρνασσίδος, συνεκρότει τὰς συνόδους του καὶ ὁ 'Ανδρίτσος διεχείμαζεν ἀμέριμνος μετὰ τοῦ Βλαχοθανάση. 'Εκεῖ ἀποκεκλεισμένος, μετὰ ὁμηλίκων ἐπουλούντων ἀκόμη τὰς πληγὰς τοῦ 'Αγῶνος καὶ προθύμων νὰ ἀρχίσωσι νέους, μετὰ νεαρῶν παλληκαρίων, ἀνατραφέντων μέσῳ τοῦ κρότου τῶν μαχῶν καὶ ψαλλόντων τοὺς ἡρωικοὺς ἄθλους των, διῆγε τὰς ἡμέρας του μὲ τὸ παρελθὸν πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν του πάντοτε.

Αἱ ἰδέαι τῆς νεωτέρας ζωῆς, τὰ χλιαρὰ αἰσθήματα, οἱ ναννώδεις πόθοι, οἱ γαλουχοῦντες καὶ διέποντες ἤδη τὰς νεωτέρας κοινωνίας, δὲν ἔφθανον μέχρι τοῦ ὀρεινοῦ χωρίου, ὅπου αἱ ἀρματωλικαὶ παραδόσεις καὶ αἱ πολεμικαὶ ὄψεις τῶν γερόντων ἦσαν καταλληλότατα ἀλεξητήρια. Διὸ ὁ γέρων Χειμάρρας ὡς ἀκράτητος θαυμαστὴς τῆς ἀνδρείας, ἐξήλευε τὸν ἑνωμοτάρχην, τὸν ὁποῖον ἡ περὶ τὰ τοιαῦτα ζωηρὰ φαντασία τῶν χωρικῶν παρίστα ὡς μυθικὸν ἥρωα. Μόλις λοιπὸν ἔμαθεν ὅτι οὗτος, ἄγων εἰς Σάλωνα τὸν Κάγκαλον, κατέλυσε δι' ὀλίγας ὥρας εἰς Βουνιχώραν, ἔσπευσεν ἐκ τῶν πρώτων νὰ ἴδῃ καὶ θαυμάσῃ αὐτόν. 'Αλλ' εὐθὺς ἅμα ἐπλησίασεν ὅλος ἐκεῖνος ὁ θαυμασμός του κατέπεσεν. Ἄ ! οἱ ἄνδρες τῆς ἐποχῆς του ποτὲ δὲν κατεφρόνουν τοὺς ἐχθροὺς των· οἱ πολεμικοὶ ἄνδρες ποτὲ δὲν κατακρίνουν τοὺς ἀντιπάλους των, ἀλλ' ἀπεναντίας ὑψώνουν αὐτοὺς διὰ νὰ ὑψωθῶσιν οὗτοι ἀκόμη περισσότερον ἐὰν νικήσωσι. Τοῦτο ἤκουσεν ὁ γέρων ὅτι ἔκαμεν ἄλλοτε ὁ Κατσαντώνης περὶ τοῦ Βελῆ Γκέκα καὶ τόσοι ἄλλοι. 'Ενῷ αὐτὸς ὁ ὑψηλὸς παλληκαρᾶς, ἀπὸ μιᾶς ἤδη ὥρας δὲν ἔκαμνε ἄλλο παρὰ νὰ κατακρίνῃ, νὰ χλευάζῃ μᾶλλον τοὺς λῃστάς, τοὺς ὁποίους ὁ γέρων Χειμάρρας ἐγνώριζε πολὺ καλὰ καὶ εὕρισκε κατὰ πολλὰ ἀξίους διαδόχους τῶν πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως κλεφτῶν, τοὺς ὁποίους ὑμνεῖ ἀκόμη ὁ λαὸς καὶ ἀπαθανατίζει ἡ παράδοσις. Εἶνε ἀληθὲς ὅτι ἦσάν τινες μεταξὺ αὐτῶν κακοί, σκληρόψυχοι ὅπως ἔλεγεν ὁ ἑνωμοτάρχης, ἀλλ' οἱ περισσότεροι ἦσαν παλληκάρια καὶ ἀπ' αὐτὴν τὴν ἀκράτητον πρὸς τὸν παλληκαρισμὸν τάσιν ἔγειναν τοιοῦτοι .. Ἂς κατεδίωκεν, ἂς ἐφόνευεν, ἂς ἐξώντωνεν αὐτοὺς ὁ ἑνωμοτάρχης ὄχι ὅμως καὶ νὰ τοὺς ὑβρίζῃ !...

Ἔπειτα αὐτὴ ἡ ἔπαρσις μὲ τὴν ὁποίαν ὡμίλει περὶ τοῦ ὅπλου του ἔκαμνε τὸν γέροντα νὰ χάνῃ πᾶσαν ἰδέαν περὶ τῆς ἀνδρείας τοῦ Παπαθεοδωρακοπούλου. Βέβαια διὰ νὰ ἔχῃ τόσον ἐγωϊσμὸν διὰ τὰ πλεονεκτήματα τοῦ ὅπλου θὰ εἰπῇ ὅτι εἰς αὐτὸ εἶχεν ὅλας τὰς ἐλπίδας του, εἰς αὐτὸ ἐστήριζεν ὅλην τὴν ἀνδρείαν καὶ τὴν φήμην του... Καὶ ἐνῷ τὸν ἤκουεν οὕτω ὁμιλοῦντα ὁ γέρων ἤρχισε νὰ αἰσθάνεται ἀηδίαν καὶ νὰ τὸν παρομοιάζῃ πρὸς κανένα τενεκὲν τῆς νεωτέρας κοινωνίας — πάντοτε τῆς νεωτέρας, διότι εἰς τὴν ἰδικήν του δὲν ὑπῆρχον τενεκέδες—ὁ ὁποῖος λαμβάνει γυναῖκα μὲ τὸ ὄνομα καὶ τὴν περιουσίαν τῆς ὁποίας νὰ παρουσιάζεται αὐτὸς εἰς τὸν κόσμον!... Καὶ ἔλεγεν ὁ ἑνωμοτάρχης ὅτι μὲ τοιοῦτον ὅπλον δὲν ἐφοβεῖτο οὔτε τὸν Θεόν. Βέβαια πάντοτε μὲ τὸ ὅπλον !..

Καὶ ἐν τῇ ἀκρατήτῳ ὁρμῇ τοῦ θυμοῦ του ὁ γέρων Χειμάρρας ἀπέτεινε τὴν ἀπότομον ἐκείνην ἐρώτησιν περὶ τῆς πατρίδος του εἰς τὸν ἑνωμοτάρχην... 'Αλλὰ τώρα δὲν ἀντέλεγε· κάμνει καὶ ἡ κουρούνα θαύματα — γίνονται καὶ οἱ καμπίσοι· παλληκάρια ! . . . Καὶ ἔκυψε τὴν κεφαλὴν ὁ γέρων πρὸ τοῦ νεοφανοῦς καὶ ἐβυθίσθη εἰς σκέψεις. Ποτὲ εἰς τὴν ζωήν του δὲν ἀπήντησε καμπίσον καὶ τοιοῦτον λεβέντην· ἐπὶ τῆς ἐπαναστάσεως οὐδεὶς ἀπ' ἐκεῖνα τὰ μέρη διέπρεψεν εἰς ἀνδρείαν καὶ πολεμικὴν ὁρμήν.. Ἂν εἶνε διὰ κουτοπονηρίας καὶ ἀλληλομαχίας ἦσαν πρῶτοι ἀπὸ τοῦ ἄρχοντός των μέχρι τοῦ τελευταίου χωρικοῦ . . . Ἕνα μόνον ἐγνώρισεν εἰς τὸ Μεσολόγγι, τὸν Βέρρον, ῥιψοκίνδυνον ἄνδρα, πλήρη πατριωτικῆς φλογός, παράτολμον μέχρι τρέλλας, σκληροκρέατον ὥστε διαρκούσης τῆς μάχης νὰ φράσσῃ τὰς ὀπὰς τῶν σφαιρῶν ὅσας ἐλάμβανε ἐπὶ τοῦ σώματός του διὰ χονδρῶν κλάδων σχοίνου, καὶ τὸν ὁποῖον ἤκουσεν ὅτι ἐφονεύθη ἐπὶ 'Ιμπραΐμ ἔξω τοῦ χωρίου του, μέσῳ σωρείας ἐχθρικῶν πτωμάτων. 'Αλλὰ καὶ ἐκεῖνος ἦτο ταπεινός, ἥσυχος ἀνθρωπάκος, δίχως λεβεντιὰν εἰς τὰς κινήσεις του, δίχως ἀέρα... Κανένα ὅμως ἄλλον . . . Καὶ ἀνεκύκλου ὁ γέρων κατὰ φαντασίαν τὸ ῥητὸν τὸ ὁποῖον λέγει «οἱ κάμποι βγάζουν ἄλογα καὶ τὰ βουνὰ λεβέντες. Τὸ δὲ ὄνομά του τόσον πεζὸν ὥστε δὲν ἠπόρει καὶ πολὺ διότι ἦτο τοσοῦτον αὐθάδης ὁ ἑνωμοτάρχης. Ἤρχιζε νὰ παραδέχεται παράκρουσιν πλέον τῆς φύσεως... Ἦτο ἄδικον ὅμως νὰ φυτρώσῃ ἐκεῖ μέσα αὐτὸς ὁ λεβέντης· κρῖμα εἰς τὸ κορμί!...

'Αλλ' ἐνῷ ὁ γέρων ἐπλανᾶτο εἰς τὰς σκέψεις του ὁ ἑνωμοτάρχης συνελθὼν ἤρχισε πάλιν τὸν πανηγυρικὸν τοῦ ὅπλου του. Τώρα διηγεῖτο παρελθοῦσαν αὐτοῦ συμπλοκὴν μετὰ τῆς συμμορίας τοῦ Χειμῶνα εἰς τὸ δάσος τῆς Λεπενοῦς, κατὰ τὴν ὁποίαν συνέλαβε τρεῖς καὶ ἐφόνευσε τὸν ἀρχηγόν:

— Σὰν τον εἶδα χάμου πῆγα κοντὰ καὶ τὸν

'πάτησα 'στὸ σβέρκο· ἤθελα νὰ τὸν ῥωτήσω πῶς τοῦ φαίνονταν τώρα ἡ παληοκλειδωνιαίς.

Καὶ ἔβαλε διάτορον γέλωτα, ἐκδικούμενος δῆθεν τὸ ὄνομα, τὸ ὁποῖον εἶχον δώσῃ εἰρωνικῶς οἱ λησταὶ εἰς τὰ ὅπλα τοῦ Σασεπώ, διὰ τὸν τραχὺν καὶ διακεκομμένον αὐτῶν κρότον.

— Ρὲ τί τὰ θέλω 'γὼ ὑτοῦνα ; εἶπεν ὁ Χειμάρρας ἀποτόμως, συνελθὼν ἐκ τοῦ γέλωτος τοῦ ἐνωμοτάρχου μπορεῖ νὰ τὸ φέρνῃ ἔτσι γιὰ τὸ βόλι ἀπάνου σου ;

— Ὄχι πλαϊνὰ κἄνε, σὰν τὰ καρυοφύλλια τὰ 'δικά σας· ἀπήντησεν οὗτος μιμούμενος τὴν Ῥουμελιωτικὴν προφοράν, ἵνα δῆθεν ἐπιτείνῃ, τὴν εἰρωνίαν τῶν λόγων του.

— Μπρέ, τὰ 'δικά μας μπρέ, ἐδίωξαν τοὺς τούρκους ! ἐφώναξεν ἐν ἀγανακτήσει ὁ γέρων.

— Τί νὰ σου κάμω !.. ἤθελα πενῆντα τοῦρκοι νὰ εἶχον ἀπὸ τοῦτα 'δῶ καὶ νὰ 'βλεπες τὴν παληοκαπότα !..

Καὶ ἐπαλάμισε τὸν ὑποκόπανον τοῦ ὅπλου μετά τινος πεποιθήσεως, τὴν ὁποίαν δὲν εἶχε βεβαίως οὔτε ὁ Καραϊσκάκης, ὅτε ἐπὶ τῆς Γαλλικῆς φρεγάτας ἀπέρριπτε τὰς προτάσεις τοῦ Κιουταχῆ, φωνῶν τὸ ἱστορικὸν ἐκεῖνο : «πασᾶς ἡ πάλλα μου !» Ὁ γέρων Χειμάρρας ἤδη ἔγεινεν ἐκτὸς ἑαυτοῦ· ὁ νεόπλουτος κατέστη ἀνυπόφορος. Δὲν ἐχλεύαζε πλέον τοὺς σημερινοὺς λησταὶς ἀλλὰ καὶ τοὺς ἄνδρας τοῦ ἀγῶνος· ἔπειτα ἀπὸ τὸ λεφοῦσι ἤρχετο ἡ παληοκαπότα !... Καὶ ἔλεγε παληοκαπόταν ὁ ἐνωμοτάρχης τὴν χρυσοφορεμένην καὶ ἁρματοστόλιστον ἐκείνην γενεὰν ἡ ὁποία ἐξέπληξεν ὅλον τὸν κόσμον, τὴν ὁποίαν ἐζήλευσαν τόσοι βασιλεῖς !.. Διὰ μίαν στιγμὴν ὁ νοῦς τοῦ γέροντος ἐζαλίσθη καὶ δὲν ἤξευρε καλὰ καλὰ ποῦ εὑρίσκετο. Εἶνε ἀληθὲς ὅτι καὶ ἡ νεολαία τοῦ χωρίου του, παρὰ τὸν ἄμετρον σεβασμὸν τὸν ὁποῖον ἔτρεφε πρὸς αὐτόν, πολλάκις τῷ ἔλεγέ τι τοιοῦτο διὰ νὰ τὸν πειράζῃ. Τὰ συνεθίζουν αὐτὰ οἱ νέοι· νὰ φαίνονται ὅτι καταφρονοῦν τὴν ἐποχὴν τῶν γερόντων καὶ ὅτι οὗτοι ζῶσιν εἰς καλλιτέραν δῆθεν. Ἀλλὰ τοιαύτην ὕβριν ἀπὸ κανένα στόμα δὲν τὴν ἤκουσε... Πεντήκοντα τοῦρκοι θὰ κατέστρεφον λοιπὸν ὅλους αὐτούς, ἂν εἶχον τὰ ὅπλα τοῦ Σασεπώ ! ὥστε μόνον τὸ ὅπλον εἶνε τὸ πᾶν· ἡ ἀνδρεία δὲν λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν ! ἡ ἔφεσις πρὸς τὴν δόξαν, πρὸς τὴν ἐλευθερίαν τίποτε !..

— Μπρέ !..

Καὶ ἐπανέλεγεν ὁ γέρων τὸ σύνηθες ἐπιφώνημά του ξηροβήχων, πνιγόμενος ἐκ τῆς συγκινήσεως.

Ἀλλ' αἴφνης ἄνευ οὐδεμιᾶς ἀφορμῆς, ἄνευ εἰρμοῦ τινος, χωρὶς καὶ ὁ ἴδιος νὰ τὸ ἐννοήσῃ διατί, μὲ ἐκεῖνον τὸ ἀκούσιον κραύγασμα, τὸ ὁποῖον ἀναδίδει μόνη της ἡ καρδία πονέσασα αἴφνης, ὁ γέρων ἐφώνησε μετὰ παιδικῆς αὐταρεσκείας:

— Μπρὲ τὸ θαρρεῖς καλλίτερο αὐτοῦνο ἀπ' τὸν Ἅϊ Γιώργη μου ;

— Ποιὸν Ἅϊ Γιώργη ;

— Τὸ καρυοφύλλι του· ἀπήντησαν πολλοὶ τῶν χωρικῶν.

Ὁ ἐνωμοταρχης ἐγέλασε θορυβωδῶς διὰ τὸ νέον ἄκουσμα καὶ οἱ χωρικοὶ τὸν ἐμιμήθησαν ἀσυνειδήτως.

Οἱ χωρικοὶ παρηκολούθουν ἀπ' ἀρχῆς τὴν φιλονεικίαν αὐτὴν τοῦ γέροντος καὶ τοῦ ἐνωμοτάρχου. Ὅσον καὶ ἂν ἦσαν προκατειλημμένοι ἐκ τῆς φήμης τοῦ Παπαθεοδωρακοπούλου, ὅσον καὶ ἂν ἐπέρριπτεν ἐπ' αὐτῶν θάμβος τὸ ὅπλον, μικρὸν κατὰ μικρὸν ἤρχισαν νὰ ἐννοῶσι καὶ αὐτοὶ τὴν μηδαμινότητά του. Εἶδον αὐτὸν νὰ φέρεται τόσον τραχέως πρὸς τὸν γέροντα, πρὸς τὸ γῆρας αὐτό, τὸ ὁποῖον οὗτοι ἐν τῇ ὀρεινῇ πατρίδι των σέβονται ὡς θεότητα σχεδὸν καὶ τὸ ὁποῖον πρωτοστατεῖ καὶ προέχει ἐν τῇ μικρᾷ κοινωνίᾳ των· τὸν ἤκουσαν νὰ ὑβρίζῃ τοὺς λησταί, τὸ σῶμα ἐκεῖνο διὰ τὸ ὁποῖον ἔτρεφον ὅλως ὑψηλὰς ἰδέας, καὶ εἰς τὸ ὁποῖον πολλάκις ἐλάμβανον μέρος, κρυφίως ἐνισχύοντες αὐτὸ κατὰ τῶν στρατιωτικῶν ἀποσπασμάτων, ὥστε ἐσκανδαλίζοντο. Ἡ περὶ τὰ πάτρια ζηλότυπος ἀφοσίωσίς των, ἡ φυσικὴ ῥοπὴ ὅπως τηρήσωσιν αὐτὰ ἀλώβητα τοὺς ἔκαμνεν ἤδη νὰ ἐκλαμβάνωσι τὸν ἐνωμοτάρχην ὡς πνεῦμα κακοποιόν, ἐλθὸν ἐκεῖ νὰ τοῖς ἀφαιρέσῃ τὰ ἅγια συναισθήματα καὶ τοῖς ἀφήσῃ τὴν χολήν του. Διὸ ἤρχισαν νὰ βλέπωσιν αὐτὸν κάπως δυσπίστως καὶ νὰ κινοῦνται εἰς διαμαρτύρησιν.

Ἀλλ' ὁ νεωτερισμὸς διὰ τὴν ἀνθρωπότητα εἶνε φῶς θαμβοῦν καὶ ἐλκύον, εἶνε ὁ λύχνος ὁ σύρων ὄπισθέν του ἐπὶ τεσσαρακονταετίαν τοὺς Ἰσραηλίτας ἐν τῇ ἐρήμῳ, τὸ φωτεινὸν ἄστρον τὸ παρασύραν τοὺς μάγους μέχρι τῆς φάτνης τοῦ Σωτῆρος. Καὶ οἱ Βουνιχωρίται χωρικοί, ἀφελεῖς καὶ ἀθῶοι ἄνθρωποι, δὲν ἠδυνήθησαν ν' ἀντιστῶσιν ἤδη εἰς τὸν πειρασμὸν καὶ ἐγέλασαν πρὸ τῆς συγκρίσεως τὴν ὁποίαν ἤθελε νὰ κάμῃ ὁ γέρων. Οὗτος ὅμως παρωξύνθη ἀκόμη περισσότερον ἐκ τούτου. Ἤθελε τώρα ν' ἀποδείξῃ εἰς αὐτὸν τὸν ἐξιππασμένον καὶ εἰς τοὺς ἀνισχύρους χωρικοὺς τῶν ὁποίων εὐθὺς ἐκλονίσθη ἡ πίστις, ν' ἀποδείξῃ ὅτι ἦτο δίκαιος ὁ ἰσχυρισμός του.

— Μπρὲ τὰ παραρρίχνουμε ; ἐφώναξε μετὰ μίσους.

— Ἅϊ κοιμήσου, γέρω μου, νὰ ζήσῃς· ἀπήντησε μετὰ τόνου οἰκτίρμονος ὁ ἐνωμοτάρχης, σὰν νὰ θὲς νὰ βάλῃς νὰ τρέξῃ τὸ ξιφτέρι μὲ τὸν μπούφο—ὁλοῦρμε ;

— Στάσου καὶ νὰ ἰδῇς !

Καὶ χωρὶς ν' ἀκούσῃ ἄλλον λόγον ὁ γέρων, μετὰ ὁρμῆς ἐμπαθοῦς, ἡ ὁποία ἐφανερώνετο ἀπὸ

ὅλας τὰς σπασμωδικὰς κινήσεις του, ἀνῆλθε τὴν μικρὰν ἀνωφέρειαν καὶ ἐχάθη ὄπισθεν μιᾶς φράκτης τοῦ χωρίου.

*

Ὁ γέρων Χειμάρρας ἔσπευδε μετὰ τάχους εἰς τὸν οἰκίσκον του. Ἡ ψυχή του διηγέρθη ὅλη ἀπὸ τοὺς λόγους τοῦ ἐνωμοτάρχου καὶ δὲν θὰ ἠσύχαζεν ἂν μὴ διέψευδεν αὐτόν, ἂν δὲν τῷ ἀπεδείκνυε τίνα ἦσαν τὰ ὅπλα, τὰ ὁποῖα αὐτὸς ἐνέπαιζεν ἐναγῶς, καὶ ἤθελε νὰ φέρῃ ὡς καλλίτερον ἓν ὅλως ἄδοξον, τὸ ὁποῖον ἀκόμη δὲν ἐκαπνίσθη μὲ τῆς μάχης τὸν καπνόν, δὲν ἐβάφη εἰς αἷμα ἐχθρικόν, δὲν ἐξήμεσε βόλι ἐναντίον τοῦ ἅρπαγος τῆς Πατρίδος. Διότι αὐτὰ καὶ μόνα ἐθεώρει ἄξια συστατικὰ ἑνὸς ὅπλου ὁ γέρων.

Ὅπως ἔτρεφε μεγάλας ἰδέας περὶ τῶν ἀνδρῶν τῆς ἐποχῆς του τὰς αὐτὰς ἔτρεφε καὶ περὶ παντὸς ὅ,τι ἐχρησίμευσεν εἰς αὐτοὺς κατὰ τὸν ἀγῶνα τὸν πολύμοχθον ὁ γέρων Χειμάρρας. Ἡ φαντασία του, ἡ παρθένος καὶ ἄδολος, περιέβαλλεν αὐτὸν μὲ μίαν ἰδανικὴν αἴγλην, μ' ἕνα ὑπερήφανον ἀφελείας χρωματισμόν, ὅπως οἱ ἄγνωστοι ἐκεῖνοι ποιηταὶ τῆς ἐποχῆς του τ' ἀπεκρυστάλλωσαν εἰς τὰ δημοτικὰ τραγούδια. Καὶ διὰ τοῦτο ἂν ἤκουε ποτὲ καμμίαν τῶν ὅπλων ἐκείνων τελειοποίησιν, διευκολύνουσαν τὴν δρᾶσιν αὐτῶν καὶ τὴν δύναμιν, ἐνέπαιζεν αὐτὴν καὶ τὴν ἀπέρριπτε μετὰ πείσματος. Αἱ πλατεῖαι καὶ κυρταὶ πάλλαι, τὰ μακρὰ γιαταγάνια, τὰ σουβλερὰ χαρμπία, τὰ ὁποῖα ἐφόνευσαν τὸν ἐχθρόν, αὐτὰ ἦσαν τ' ἄξια ὅπλα, τ' ἀσφαλῆ τῆς νίκης ἐχέγγυα. Τὸ αἷμα μὲ τὸ ὁποῖον ἐβάφησαν, ὁ καπνὸς μὲ τὸν ὁποῖον περιεβλήθησαν κατὰ τὰς μάχας καὶ ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἔλαμπον αἴφνης ὡς ἀστραπαὶ ἀπειλητικαὶ μέσῳ καταμαύρου νέφους, ὁ ἀλαλαγμὸς ἐκεῖνος καὶ θόρυβος, οἱ κλαυθμοί, οἱ γόοι, αἱ ἀπειλητικαὶ φωναὶ καὶ αἱ ἐξηγριωμέναι ὕβρεις, μέσῳ τῶν ὁποίων ἔδρων ἐπίστευεν ὁ Χειμάρρας ὅτι προσῆψαν εἰς αὐτὰ κάποιαν ἄλλην δύναμιν, θαυματουργὸν καὶ ἱερὰν, ὅπως εἰς τὰ εἰκονίσματα ἡ ἐπὶ τεσσαράκοντα ἡμέρας διαμονὴ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ τὰ θυμιάματα καὶ οἱ ψαλμοὶ τῆς λειτουργίας καθιστῶσιν αὐτὰ ἀληθεῖς τοῦ οἴκου προστάτας. Ἐνῷ τὰ νέα ὅπλα, τὰ μουσκέτα, τὰ ὁποῖα ἔφερον οἱ Βαυαροὶ καὶ αἱ μετέπειτα καραμπίναι τοῦ Μινιέ, τόσον πενιχρὰ καὶ βαρέα καὶ ἄκομψα, δὲν ἦσαν παρὰ ξύλον μόνον καὶ σίδηρος καὶ δὲν προὐξένουν καμμίαν εἰς τὴν ψυχήν του συγκίνησιν· αἱ λόγχαι αὐτῶν καὶ τὰ πλατύτατα ἐκεῖνα ξίφη δὲν ἐχρησίμευον παρὰ δι' ἀρνόσουβλαις μόνον εἰς κανὲν πανηγύρι !.... Τὴν αὐτὴν ἰδέαν ἐξέφρασεν ὁ γέρων καὶ περὶ τοῦ ὅπλου τοῦ Σασεπώ, ὅτε τὸ πρῶτον ἤκουσε περὶ αὐτοῦ. Καὶ τώρα, ὅτε τὸ ἔβλεπεν ἐμπρός του, ὅτε ἀντελαμβάνετο τῆς ταχυεργοῦ δυνάμεώς του, δὲν ἠρνεῖτο μὲν αὐτήν, ἀλλ' εἶχε πεποίθησιν ὅτι ὁ Ἅϊ Γιώργης του ἦτο ἀνώτερος καὶ αὐτοῦ. Ὅπως εἶχε πεποίθησιν ὁ γέρων ὅτι καὶ τώρα ἀκόμη ἦτο ὑπέρτερος τῶν παλληκαρίων τοῦ χωρίου του κατὰ τὴν ὠκυποδίαν καὶ τὸ πήδημα καὶ τὸ λιθάρι. Εἶνε ὁ Χειμάρρας αὐτὸς καὶ εἶνε ἰδικόν του τὸ ὅπλον !... Ὁ γέρων ἐπήδησεν ἤδη εἰς τὸν οἰκίσκον του καὶ ἥρπασε τὸ καρυοφύλλι ἀπὸ τὸν τοῖχον μετὰ βίας, ὡσεὶ ἐπρόκειτο νὰ ὑπερασπισθῇ κατά τινος ἐχθροῦ. Ἀνεμέτρησεν αὐτὸ ἀπὸ κάτω ἕως ἐπάνω καὶ μὲ τρεμούσας χεῖρας ἀνέσυρε τὴν ῥάβδον καὶ ἔρριψεν αὐτὴν ἐντὸς τῆς κάννης μετὰ πάθους. Καὶ εἰς τὸν δοῦπον τὸν ὁποῖον ἔκαμεν αὕτη βεβαιωθεὶς ὅτι ἦτο γεμάτη καὶ εἰς τὸν λεπτὸν μεταλλικὸν ἦχον τῆς κάννης, ἐνωτισθεὶς γνωστὴν φωνήν, ἀπήχησιν τσαπραζίων καὶ ἀναβρασμὸν μάχης, ὁ γέρων ἀνέδωκε ῥόχθον βροντώδη, ὡσεὶ πολεμικοῦ ἵππου χρεμετισμόν.

— Τσογλάνι !... ἤρθρωσε μετὰ θυμοῦ· τσογλάνι ! . . .

Καὶ ῥίψας τὴν ῥάβδον ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, ἥρπασε τὸ ὅπλον καὶ κατήρχετο τὸ μονοπάτι πρὸς τοὺς χωρικούς.

Ὁ γέρων Χειμάρρας ἐφαίνετο ἤδη ἀναβιώσας ὅλως. Δὲν ἐλύγιζε πλέον τὴν ῥάχιν οὐδ' ἔκυπτε πλέον τὴν κεφαλὴν ὅπως πρὶν ἐν γεροντικῇ καρώσει, ἀλλ' ἀνωρθοῦτο ὑπερήφανος καὶ εὐθυτενής, μ' ἓν μεγαλοπρεπὲς καὶ ἐπιβάλλον βάδισμα, μὲ μίαν ἔπαρσιν θριάμβου ἐπὶ τῆς φυσιογνωμίας του, τῆς συνωφρυωμένης, ὡς λέων ἐρχόμενος ὀργίλως νὰ ἐκδικηθῇ τοὺς σφαγέντας συντρόφους. Εἶχε τὴν ἰδέαν ὁ γέρων ὅτι εὐθὺς μόλις ἐμφανιζόμενον τὸ ὅπλον του θὰ ἐπέβαλλεν ἐφ' ὅλων τῶν χωρικῶν καὶ χωροφυλάκων τὴν ἀδρανῆ ἐκείνην σιγήν, τὴν ὁποίαν ἐπιβάλλουσι πάντοτε εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὰ μεγαλοπρεπῆ καὶ ἔκτακτα ἀντικείμενα, καὶ θ' ἀπέσπα τὸν θαυμασμὸν τοῦ ἐνωμοτάρχου. Εἶχε τὴν ἀκράδαντον πεποίθησιν ὅτι ἀμέσως οὗτος θ' ἀπεκάλυπτε τὴν κεφαλὴν πρὸ τοῦ ἱεροῦ ἐκείνου μάρτυρος ἀνεσπέρου δόξης, πρὸ τοῦ ἁγίου ἐκείνου λειψάνου τόσων θριάμβων.

— Ἐδῶ σᾶς θέλω! ἔκραξε προσατενίζων αὐτοὺς μὲ ὀφθαλμοὺς λάμποντας ὑπὸ χαρᾶς καὶ ὑπερηφανίας.

(*Ἕπεται τὸ τέλος*). ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΑΡΚΑΒΙΤΣΑΣ

Οὔτε αἱ τίγρεις, οὔτε αἱ ἔχιδναι, οὔτε οἱ διπλωμάται, οὔτε οἱ δικασταί, οὔτε οἱ δήμιοι, οὔτε οἱ τύραννοι, εἰς τὰς μεγίστας αὐτῶν ἀγριότητας, δύνανται νὰ προσεγγίσωσι τὰς γλυκείας σκληρότητας, τὰς φαρμακερὰς θωπείας, τὰς ἀγρίας περιφρονήσεις τὰς ἀνταλλασσομένας μεταξὺ δεσποινίδων, ὅταν αἱ μὲν νομίζουσιν ἑαυτὰς ὑπερτέρας τῶν δὲ κατὰ τὸ γένος, κατὰ τὴν περιουσίαν, κατὰ τὴν χάριν, καὶ πρόκειται περὶ γάμου, περὶ πρωτοκαθεδρίας, καὶ μυρίων ἄλλων γυναικείων ἀντιζηλιῶν.

ΒΑΛΖΑΚ.

ΙΑΚΩΒΟΣ ΒΑΣΙΛΙΚΟΣ ΗΡΑΚΛΕΙΔΗΣ

Ἀπὸ τῆς πτώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως δὲν εἰνέ τι ἀσύνηθες ἐν τῇ ἱστορίᾳ ἡ ἐμφάνισις Ἑλλήνων τυχοδιωκτῶν εἰς τὰς χώρας τῆς Δύσεως, οἵτινες παρίστων ἑαυτοὺς ὡς καταγομένους ἐξ ἡγεμονικῶν οἴκων τοῦ Βυζαντίου ἢ ἐξ ἄλλων ἐπιφανῶν οἴκων τούτου, μετεχειρίζοντο δὲ τὰς ποικίλας γνώσεις αὐτῶν περὶ τὰ ἑλληνικὰ γράμματα, τὴν φιλοσοφίαν, τὴν θεολογίαν καὶ τὰ στρατιωτικὰ πρὸς ἰδίους αὐτῶν σκοπούς, τινὲς δὲ καὶ πρὸς ἐθνικούς. Οἱ τακτικοὶ ἀναγνῶσται τῆς *Ἑστίας* θὰ ἐνθυμῶνται τὸν βίον τοιούτου Ἕλληνος, τοῦ Ἰακώβου Ὀλυμπιδαρίου Παλαιολόγου, τὸν δημοσιευθέντα ἐν μεταφράσει ἐν τοῖς ἀριθμοῖς 293 καὶ 294 τῆς *Ἑστίας* τοῦ ἔτους 1881. Ἤδη δὲ ὁ κ. Αἰμίλιος Λεγράνδ, ὁ δι' ἐνδελεχοῦς ἀξιεπαίνου ἐργασίας καὶ πλείστης ἐπιμελείας διαφωτίζων τὰς σκοτεινὰς σελίδας τῆς μεσαιωνικῆς ἑλληνικῆς ἱστορίας, δημοσιεύει δύο βιογραφίας λατινιστὶ γεγραμμένας καὶ σπανίας καταστάσας ἑτέρου Ἕλληνος τυχοδιώκτου, Ἰακώβου καὶ τούτου καλουμένου, φέροντος τὸν τίτλον «Ἡρακλείδης Ἰακώβος Βασιλικός, δεσπότης Σάμου, ἄρχος καὶ μαρκίτιος Πάρου, κόμης Παλατῖνος καὶ πρίγκηψ Μολδαβίας.» Τὸ περὶ τούτου ἔργον τοῦ κ. Λεγράνδ φέρει τὴν ἐπιγραφήν: Deux vies de Jacques Basilicos seigneur de Samos, marquis de Paros, comte palatin, et prince de Moldavie. L'une par Jean Sommer, l'autre par A. M. Graziani, suivies de pièces rares et inédites, publiées par Émile Legrand professeur à l'école nationale des langues orientales. Paris 1889. Σελίδ XLI—292.

Ὁ κ. Λεγράνδ, πλὴν τῶν δύο βιογραφιῶν, περιλαμβάνει ἐν τῷ εἰρημένῳ βιβλίῳ καὶ πᾶν ὅ,τι περιῆλθεν εἰς γνῶσιν αὐτοῦ, ἀναδιφῶντος τὰς βιβλιοθήκας, ἀφορῶν τὸν βίον τοῦ Βασιλικοῦ, οἷον ἐπιγράμματα καὶ ἐλεγεῖα εἰς τιμήν του ποιηθέντα, ἐπιστολὰς τοῦ Φιλίππου Μελάγχθωνος περὶ τούτου, καὶ ἐπιστολὰς αὐτοῦ τούτου τοῦ Βασιλικοῦ, καθὼς καὶ βιογραφίαν τοῦ Ἰακώβου Διασσωρίνου ἀνεψιοῦ του γραφεῖσαν ὑπὸ Graziani.

Ὁ πλήρης περιπετειῶν βίος τοῦ Βασιλικοῦ, ἱππάρχου ἐν τῷ στρατῷ τοῦ Καρόλου Ε', κατόπιν δὲ δεσπότου Μολδαβίας, (1561) δὲν εἶνε εἰσέτι γνωστός· αἱ τέως γνωσταὶ πηγαί, ἀλλὰ καὶ δυσεύρετοι ἐν ταύτῳ, παριστῶσιν αὐτὸν ὡς ἄνδρα πολυμαθῆ, γνώστην τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων, τῆς λατινικῆς, τῆς γαλλικῆς καὶ τῆς ἱσπανικῆς, ἔμπειρον περὶ τὴν θεολογίαν καὶ λοιπὰς ἐπιστήμας, στρατιώτην δεξιώτατον, ἀνδραγαθήσαντα ἐν μάχαις, ἀλλ' ἀπατεῶνα καὶ τυχοδιώκτην, ἐξαπατήσαντα διὰ παραστάσεως ψευδῶν τίτλων, καὶ γενεαλογικῶν δένδρων τοὺς βασιλεῖς τῆς Εὐρώπης καὶ δὴ τὸν αὐτοκράτορα Κάρολον Ε', ὅτι εἵλκε τὸ γένος ἐξ ἡγεμονικῶν οἴκων, καὶ τυχόντα τούτου ἕνεκα πολλῶν τιμῶν, καὶ νέων τίτλων καὶ προνομίων.

Ἐν Εὐρώπῃ διατρίβων συνῆψε σχέσεις μετὰ τοῦ διασήμου Μελάγχθωνος, τυχὼν καὶ ἐπιστολῶν τούτου συστατικῶν πρὸς τὸν βασιλέα τῆς Δανίας. Ἐπὶ τέλους δὲ ἱστορεῖται ὅτι διὰ δόλου, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς σπάθης ἐπὶ κεφαλῆς μισθοφόρων εἰσήλασεν εἰς Μολδαβίαν, ἐξεδίωξε τοῦ θρόνου τὸν ἡγεμόνα αὐτῆς Ἀλέξανδρον Δ' Λεπουσνιάνον καὶ κατέλαβε τὴν ἀρχήν, ἡγεμονεύσας ἔτη δύο. Οἱ βιογράφοι του γράφουσιν ὅτι ὑπῆρξε τυραννικὸς καὶ καταθλιπτικώτατος κατὰ τὴν ἡγεμονίαν του, ἀλλ' ὅτι ἐν ταὐτῷ ἦτο φίλος τῶν γραμμάτων, ὅτι ἐσύστησε βιβλιοθήκας καὶ ὅτι προσεκάλεσε σοφοὺς ἐξ Εὐρώπης καθηγητάς, κτλ. Ἐκ τῆς ἀρχῆς δ'ἐξεβλήθη συνωμοσάντων κατ' αὐτοῦ τῶν ἀρχόντων τῆς Μολδαβίας, οἵτινες ἀναθέσαντες τὴν ἀρχηγίαν εἰς Στέφανον Τόμσαν περιέκλεισαν ἐν τῷ φρουρίῳ τῆς Σουτζέβας καὶ ἐφόνευσαν τῷ 1563.

Τὰ περὶ τῆς πατρίδος τοῦ ἀνδρὸς τούτου διαμφισβητοῦνται· διότι ἄλλοι μὲν τῶν βιογράφων του λέγουσιν ὅτι ἦτο Κρής, ἄλλοι δὲ ὅτι ἦτο Σάμιος· ὁ κ. Σάθας θεωρεῖ καταγόμενον ἐκ Δωρίδος· ὁ δὲ συγγράψας τὴν ἱστορίαν τῆς Δακίας Φωτεινὸς γράφει ὅτι κατήγετο ἐκ Νύσσης τῆς πρωτευούσης τῆς παλαιᾶς Σερβίας, ὅπερ ὅμως δὲν εἶνε ἀληθές, διότι τὰ περὶ τῆς ἑλληνικῆς αὐτοῦ καταγωγῆς τοὐλάχιστον παρ' οὐδενὸς διαμφισβητοῦνται.

Ὁ κ. Λεγράνδ διαμφισβητεῖ ἔτι τὰ ὑπὸ τῶν βιογράφων ἱστορούμενα ὅτι ὁ Βασιλικὸς ἐσφετερίσθη τοὺς τίτλους καὶ τὰ ἔγγραφα Ἡρακλείδου τινὸς εἰς ὃν εἶχε παραδοθῆ ἐκ παίδων ὑπὸ τοῦ πτωχοῦ πατρός του, καὶ θεωρεῖ ὅτι οἱ τίτλοι, οὓς ἐπεδείκνυε καὶ τὰ γενεαλογικὰ δένδρα ἦσαν τυχοδιωκτικὸν ἐπινόημα αὐτοῦ τούτου.

Τό γε νῦν ἔχον, ὁ καθόλου βίος τοῦ ἀνδρὸς τούτου, τοῦ δράσαντος ἐν χώραις ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος, δὲν ἀνελίχθη ἐντελῶς. Παρ' ἡμῖν εἶνε γνωσταὶ τρεῖς βιογραφίαι τοῦ ἀνδρός· ἡ πρώτη εὑρίσκεται ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς Δακίας τοῦ Φωτεινοῦ (τόμ. 3, σελ. 78), ἡ ἑτέρα ἐν τῇ Νεοελληνικῇ φιλολογίᾳ τοῦ Κωνστ. Σάθα (σελ. 179) καὶ ἡ τρίτη ἐν τῷ Λεξικῷ τῆς ἱστορίας καὶ γεωγραφίας τῷ ἐκδιδομένῳ ὑπὸ Σ. Ι. Βουτυρᾶ, Βρετοῦ καὶ Βαφειάδου ἐν Κωνσταντινουπόλει 1869, σελ. 982. Πλὴν τούτων δὲ ὁ Μ. Παρανίκας ἀνεδημοσίευσε τὴν ἐν τῇ Τουρκογραικίᾳ (σελ. 556) ἑλληνικὴν ἐπιστολὴν τοῦ

Βασιλικοῦ πρὸς τὸν Μελάγχθωνα ἐν τῷ ΙΑ' τόμῳ, σελ. 66 τοῦ Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου Κωνσταντινουπόλεως.

Ὁ δὲ Κ. Σάθας ἔτι ἐν τῇ ἐξαιρέτῳ αὐτοῦ μακρᾷ πραγματείᾳ «Ἕλληνες στρατιῶται ἐν τῇ Δύσει καὶ ἀναγέννησις τῆς ἑλληνικῆς τακτικῆς,» τῇ δημοσιευθείσῃ τῷ 1885 ἐν τῇ *Ἑστίᾳ* καὶ ἐκδοθείσῃ καὶ ἐν ἰδίῳ φυλλαδίῳ γράφει περὶ Βασιλικοῦ τὰ ἑξῆς ἐν τέλει: «Περὶ τὰ μέσα τῆς 16ης ἑκατοντατετηρίδος οἱ Δωριεῖς Ἰάκωβος Βασιλικὸς καὶ Ἰάκωβος Διασσωρῖνος, ἵλαρχοι ἐν τῷ ἱππικῷ τοῦ αὐτοκράτορος Καρόλου τοῦ Ε', συνέλαβον τὸ ἀληθῶς γιγάντειον τόλμημα ν' ἀναστατώσωσιν ἅπασαν τὴν Ἀνατολὴν ἀπὸ τοῦ Δουνάβεως μέχρι τοῦ Καυκάσου καὶ τοῦ Λιβυκοῦ πελάγους, καὶ ὁ μὲν πρῶτος κατώρθωσε νὰ καταλάβῃ τὸν θρόνον τῆς Μολδαβίας καὶ καταβάλῃ τὰ πρῶτα θεμέλια τῆς ἐξημερώσεως τοῦ λαοῦ τούτου, καὶ τοῦ περὶ τὸν Ἴστρον ἔκτοτε ἀναπτυχθέντος Ἑλληνισμοῦ, οἱ δὲ ἄλλοι συνωμόται ἐξέπνευσαν εἰς τὰ βασανιστήρια τῆς Ἐνετίας. Τὰ ἔγγραφα διέσωσαν πάσας τὰς περιπετείας τοῦ δράματος, τὸ ὁποῖον θὰ ἐξιστορήσωμεν ἄλλοτε ἐν τῷ περιοδικῷ τούτῳ». Μέχρι σήμερον ὁ Κ. Σάθας, ἕνεκα ἄλλων ἔργων αὐτοῦ προηγηθέντων δὲν ἐδημοσίευσε τὰ περὶ τοῦ Βασιλικοῦ. Ἐλπίζομεν ὅτι μετὰ τὴν ἔκδοσιν τῶν βιογραφιῶν ὑπὸ τοῦ Αἰμ. Λεγράνδ, θέλει ἐκδόσει τὰ εἰς χεῖράς του ἀνέκδοτα περὶ Βασιλικοῦ ἔγγραφα· τοιαύτην δὲ ἐπιθυμίαν ἐκφράζει καὶ ὁ κύριος Λεγράνδ ἐν τοῖς προηγουμένοις του περὶ τῆς ἐκδόσεως τοῦ Κωνστ. Σάθα.

Τοῦ Βασιλικοῦ τούτου μνείαν ποιεῖται ἁπλῶς ὡς δεσπότου τῆς Μπογδανίας καὶ ὁ Μουστοξύδης ἐν Ἑλληνομνήμονι σελ. 599, παραλαμβάνων ἐκ τῆς Τουρκογραικίας, ἐν ἑρμηνείᾳ δημοσιευομένων ἐπιστολῶν τοῦ Ἑρμοδώρου Λῃστάρχου, παρ' ᾧ ἐμαθήτευσε νέος ὁ Βασιλικὸς καὶ ἔνθα μνημονεύεται καὶ τις Δημήτριος Νοτάριος τοῦ Δεσπότου ἢ ῥηγὸς τῆς Μπογδανίας. Τοῦ Δημητρίου δὲ τούτου γίνεται μνεία καὶ ὑπὸ τοῦ βιογράφου Sommer, ὁ ὁποῖος καὶ ἐλεγεῖον ἔγραψεν εἰς τιμὴν αὐτοῦ, ὅπερ ὁ κύριος Λεγράνδ δημοσιεύει.

Πλὴν τούτων δὲ εὕρηται χειρόγραφος ἱστορία τοῦ Βασιλικοῦ εἰς τὴν κατοχὴν τοῦ κυρίου Σπυρίδ. Π. Λάμπρου, ἀντίγραφον νεώτερον παλαιοτέρου ἐγγράφου, ὑπὸ τὴν ἐπιγραφήν: «*Περὶ τοῦ Δεσπότου τί λογῆς ἔγινεν αὐθέντης τῆς Μολδοβίας.*» Ἐν τούτῳ ἐξιστορεῖται ἰδίως ὁ βίος τοῦ ἀνδρὸς ἐν Μολδαβίᾳ. Συνετάχθη δὲ τὸ ἱστορικὸν τοῦτο εἰς γλῶσσαν ἑλληνικὴν τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, ἀλλ' οὐχὶ ὑπὸ Ἕλληνος, διότι ὁ γράψας σφοδροῦ ἐμφορεῖται μισελληνισμοῦ.

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῶν καθ' ἡμᾶς δημοσιεύσεων περὶ τοῦ Βασιλικοῦ.

Ὁ κ. Λεγράνδ ἐν τῇ εἰρημένῃ ἐκδόσει τῶν βιογραφιῶν ἐν προλεγομένοις ἐκ 40 σελίδων ἐρευνᾷ τὴν ἀκρίβειαν τῶν ἀφηγήσεων τῶν βιογράφων τοῦ François Forgach Οὔγγρου καγκελαρίου τοῦ Φερδινάνδου Α' καὶ ἐπισκόπου τοῦ Grosswardein καὶ τοῦ Graziani Ἰταλοῦ, γραμματέως τοῦ καρδιναλίου Commendoni, λεγάτου τοῦ Πάπα ἐν Πολωνίᾳ, συγχρόνων ἀμφοτέρων τοῦ Βασιλικοῦ. Ἐξετάζει ἐπίσης κατ' ἀντιπαράθεσιν καὶ τὴν ἀφήγησιν περὶ Βασιλικοῦ τοῦ Φιλίππου Μελάχθωνος καθὼς καὶ τὰ περὶ τοῦ τίτλου τοῦ Παλατίνου δι' οὗ ἐκοσμεῖτο ὁ Βασιλικός. Καταλήγει δὲ διαμφισβητῶν δι' εὐφυοῦς κριτικῆς τὰς περὶ Βασιλικοῦ ὡς ἀπαταιῶνος καὶ ἀγύρτου ἀφηγήσεις τῶν βιογράφων, φέρων ὡς μαρτύρια τοὺς λόγους τοῦ Μελάγχθωνος, Sommer καὶ ἄλλων, οἵτινες ἐξῆραν τοῦ Βασιλικοῦ τὴν ἀγχίνοιαν, τὸ κάλλος τοῦ σώματος, τὴν στρατιωτικὴν ἀνδρείαν, τὴν παιδείαν καὶ λοιπὰς ἀρετάς.

Ἐν λεπτομερείᾳ δὲ ἀναγράφει τὴν ἱστορίαν καὶ τὴν εὕρεσιν τῶν λοιπῶν ἐν τῷ βιβλίῳ περὶ Βασιλικοῦ δημοσιεύσεων, ἐν αἷς καὶ τὰ περὶ τῆς εἰκόνος τοῦ μεταλλίου τοῦ Βασιλικοῦ, ἣν παρέλαβεν ἐκ συγγράμματος τοῦ Δημητρίου Στοῦρδζα «περὶ νομισμάτων καὶ μεταλλίων τῆς ἡγεμονίας τῆς Ῥουμανίας», ἐκδοθέντος ἐν Βιέννῃ τῷ 1874.

Ἐν εἴδει ἀγγελίας δὲ ἀγγέλλει ἐν τέλει τῶν προλεγομένων ὅτι συναθροίσας ἄπειρα μνημεῖα ἀφορῶντα τὸν Ἰάκωβον Ὀλυμπιδάριον Παλαιολόγον, ὃν προεμνημονεύσαμεν, δι' ὧν διαλευκαίνονται σκοτειν ὰ σημεῖα τοῦ τυχοδιωκτικοῦ βίου τοῦ ἀνδρὸς τούτου, εἰς ὃν ὁ Sommer ἀφιέρωσε τὸν βίον τοῦ Ἰακώβου Βασιλικοῦ, θέλει δημοσιεύσει προσεχῶς.

Ἐν γένει δ' εἰπεῖν τὸ δημοσίευμα τοῦτο τοῦ κ. Λεγράνδ εἶνε πολύτιμον, καὶ διότι ὑπεκίνησε τὴν μελέτην περὶ τοῦ ἱστορικοῦ τούτου προσώπου, καὶ διότι προσήνεγκεν εἰς τὴν ἱστορίαν αὐτοῦ πᾶν ὅ,τι διετέλει τέως δυσεύρετον εἰς τοὺς θέλοντας νὰ μελετήσωσι περὶ τούτου, τὰ μέγιστα διευκολύνας διὰ τῶν σημειώσεων καὶ προλεγομένων περαιτέρω ἐρεύνας.

Α. Μηλιαρακης

ΣΚΕΨΕΙΣ ΚΑΙ ΓΝΩΜΑΙ

Ἔχουν μεγάλην ὁμοιότητα τὰ ἀνόητα καὶ καλοδεμένα βιβλία μὲ τοὺς μωροὺς καὶ καλοενδεδυμένους ἀνθρώπους.

*

Εἶν' ἄδικος ὁ θάνατος π' ἀγάπην θανατόνει.

*

Ὅστις ἕνεκα περιστάσεών τινων δὲν χάνει τὸν νοῦν του—αὐτὸς δὲν ἔχει νοῦν διὰ νὰ χάσῃ.

ΦΡΟΜΩΝ ΚΑΙ ΡΙΣΛΕΡ

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ ΑΛΦΟΝΣΟΥ ΔΩΔΕ

Μετάφρασις Χ. Ἀννίνου.

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον).

Ὁ Γεώργιος καὶ ἡ Σιδωνία συνηντῶντο ἐν τῷ θεάτρῳ. Κατ' ἀρχὰς εὑρισκόμενοι ὁμοῦ ἠσθάνοντο ἱκανοποιουμένην τὴν ματαιοδοξίαν των. Τοὺς παρετήρουν πολύ. Ἡ Σιδωνία εἶχε γείνει ἀληθῶς εὐειδὴς καὶ ἡ φυσιογνωμία της ἥτις εἶχεν ἀνάγκην ὅλων τῶν ἰδιοτροπιῶν τοῦ συρμοῦ ὅπως παραγάγῃ τὸ πραγματικόν της ἀποτέλεσμα, ἰδιοποιεῖτο αὐτὰς τόσον καλῶς καὶ τόσον εὐαρμόστως, ὥστε ἐφαίνοντο ἐφευρεθεῖσαι ἐπίτηδες δι' αὐτήν. Μετά τινας στιγμὰς ἐξήρχετο καὶ ἡ κυρία Δόβσων ἔμενε μόνη εἰς τὸ θεωρεῖον. Εἶχεν ἐνοικιάσει μακρὰν κατοικίαν εἰς τὴν λεωφόρον Γαβριὴλ παρὰ τὴν κυκλοτερῆ πλατεῖαν τῶν Ἠλυσίων — τὸ ὄνειρον τῶν ἐργατίδων τοῦ καταστήματος τῆς δεσποινίδος Λὲ Μὶρ — δύο δωμάτια πολυτελῆ καὶ ἥρεμα, ἔνθα ἡ σιγὴ τῶν πλουσίων συνοικιῶν, ἡ διακοπτομένη μόνον ὑπὸ τῶν διερχομένων ἐκεῖθεν ἁμαξῶν περιέβαλλον εὐφροσύνως τὸν ἔρωτά της. Βαθμηδὸν ἀφοῦ συνείθισεν εἰς τὸ σφάλμα, ἐπήρχοντο εἰς τὸν νοῦν της ὀρέξεις καὶ φαντασίαι τολμηραί. Ἀπὸ τὴν παλαιὰν ἐποχὴν τοῦ ἐργατικοῦ της βίου εἶχε διαφυλάξει εἰς τὴν μνήμην της ὀνόματα χορῶν δημοσίων, ἑστιατορίων περιωνύμων, εἰς τὰ ὁποῖα ἠσθάνετο νῦν περιέργειαν νὰ μεταβῇ ὅπως ἐντρυφᾷ κάμνουσα ν' ἀνοίγωνται ἐνώπιόν της ὀρθάνοικται αἱ θύραι τῶν καταστημάτων τῶν διασήμων ῥαπτριῶν, ἐξ ὧν δι' ὅλης αὐτῆς τῆς ζωῆς ἄλλο τι δὲν ἐγίνωσκεν εἰμὴ τὴν ἐπιγραφήν. Διότι τοῦτο πρὸ πάντων ἐπεζήτει ἐν τῷ ἔρωτι ἐκείνῳ, ἱκανοποίησιν ἀποζημίωσιν διὰ τὰς θλίψεις καὶ τὰς ταπεινώσεις τῆς νεότητός της. Οὐδὲν ἐπὶ παραδείγματι ἠὐχαρίστει αὐτὴν τόσον ὅτε ἐπανήρχοντο ἐκ τοῦ θεάτρου ὅσον νυκτερινὸς περίπατος εἰς τὸ Δάσος ἢ δεῖπνον εἰς τὸ Ἀγγλικὸν καφενεῖον, μὲ τὸν θόρυβον τῆς πολυτελοῦς διαφθορᾶς βομβοῦντα πέριξ αὐτῆς. Ἐκ τῶν διαρκῶν αὐτῶν ἐκδρομῶν ἀπεκόμιζε τρόπους τινὰς τοῦ λέγειν καὶ τοῦ συμπεριφέρεσθαι, ᾄσματά τινα παρακεκινδυνευμένα, κινήσεις τινὰς τῶν φορεμάτων, ἅτινα πάντα ἐπέρριπτον εἰς τὴν ἥρεμον καὶ ἔντιμον ἀτμόσφαιραν τῆς παλαιᾶς ἐμπορικῆς οἰκίας τὴν ἀκριβῆ καὶ ἀλλόκοτον σκιὰν τῆς κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν παρισινῆς ἑταίρας.

Εἰς τὸ ἐργοστάσιον ἤρχισαν ἤδη κάτι νὰ ὑποπτεύωσιν . . . Αἱ γυναῖκες τοῦ λαοῦ, καὶ αὐταὶ ἀκόμη αἱ πτωχόταται, δὲν βραδύνουν νὰ ἐξονυχίσουν εἰς τὴν στιγμὴν τὴν διαγωγὴν μιᾶς καλοενδεδυμένης!.. Ὅτε ἡ κυρία Ρίσλερ ἐξήρχετο περὶ τὴν τρίτην ὥραν, πεντήκοντα ζεύγη ὀφθαλμῶν φθονερῶν καὶ ὀξυδερκῶν κρυφίως ὄπισθεν τῶν παραθύρων τῶν αἰθουσῶν τοῦ ἐργαστηρίου τὴν παρετήρουν διερχομένην, βλέποντες μέχρι τοῦ βάθους τῆς ἐνόχου αὐτῆς συνειδήσεως διὰ μέσου τοῦ ἐκ μέλανος ὁλοσηρικοῦ ἱματίου της καὶ τοῦ ἐκ σπινθηροβολούντων γαγατῶν θώρακός της.

Χωρὶς αὐτὴ νὰ προσέχῃ, πάντα τὰ μυστικὰ τῆς μικρᾶς τρελλῆς κεφαλῆς της περιίπταντο περὶ αὐτὴν ὡς ταινίαι κυματίζουσαι ἐπὶ τοῦ ἀσκεποῦς αὐχένος της· καὶ οἱ πόδες της αὐτοὶ οἱ κομψῶς ὑποδεδημένοι διηγοῦντο ἐνῷ ἐβάδιζον τὰς παντοειδεῖς λαθραίας ἐκδρομάς της, ἀναφέροντες καὶ τὰς διὰ τάπητος ἐπεστρωμένας κλίμακας, ἃς ἀνήρχετο τὴν νύκτα μεταβαίνουσα ὅπως δειπνήσῃ καὶ τὰ θερμὰ σκεπάσματα δι' ὧν περιετυλίσσοντο ὅτε τὸ ὄχημα ἐξετέλει τὸν γῦρον τῆς λίμνης ἐν τῇ διαστιζομένῃ ὑπὸ τῶν φανῶν σκοτίᾳ.

Αἱ ἐργάτιδες ἐγέλων χλευαστικῶς, ἐψιθύριζον ἀναμεσόν των: «Κυττάξατε δὰ αὐτὴν τὴν κυρά!... κυττάξατε πῶς ἐνδύνεται διὰ νὰ ἔβγῃ ἔξω!... Βέβαια δὲν ἐστολίσθη ἔτσι διὰ νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν ἐκκλησιά!... Καὶ νὰ συλλογίζεται κανεὶς ὅτι ἐδῶ καὶ τρία ἔτη ἐπήγαινε κάθε πρωὶ εἰς τὸ ἐργαστήρι μὲ τὸ ἐπανωφόρι της τὸ ἀδιάβροχον καὶ μὲ δέκα λεπτῶν καστανα ζεστὰ εἰς τὴν τσέπη διὰ νὰ μὴ κρυώνουν τὰ χέρια της!.. Τώρα μᾶς ἔχει ἀμάξι!» Καὶ ἐντὸς τῆς κόνεως τοῦ γύψου, ὑπὸ τὸν ῥόγχον τῶν διαρκῶς κατὰ τὸ θέρος καὶ τὸν χειμῶνα ἀνημμένων θερμαστρῶν πολλαὶ ἐνδεεῖς νεάνιδες ἀνελογίζοντο τὰς τοιαύτας ἰδιοτροπίας τῆς τύχης τῆς μεταβαλλούσης αἰφνιδίως τὸν βίον μιᾶς γυναικὸς καὶ ἀφίεντο εἰς τὴν ἀόριστον ὀνειροπόλησιν μέλλοντος λαμπροῦ, ὅπερ ἀνέμενεν ἴσως καὶ αὐτὰς ἐν ἀγνοίᾳ των.

Ὅλοι ἐφρόνουν ὅτι ὁ Ρίσλερ ἦτο σύζυγος ἀπατώμενος. Εἰς τὸ ἐκτυπωτικὸν τμῆμα τοῦ ἐργοστασίου δύο πιεσταί, πιστοὶ θαμισταὶ τοῦ θεάτρου τῶν Δραματικῶν Παιγνίων διεβεβαίουν ὅτι πολλάκις εἶδον τὴν κυρίαν Ρίσλερ ἐρχομένην εἰς τὸ ὀηθὲν θέατρον καὶ συνοδευομένην ὑπὸ τινος ἀγνώστου, ὅστις ἐκρύπτετο πάντοτε εἰς τὸ βάθος τοῦ θεωρείου. Καὶ αὐτὸς ὁ μπάρμπα—Ἀχιλλεὺς διηγεῖτο καταπληκτικὰ περιστατικά... Ὅτι ἡ Σιδωνία εἶχεν ἐραστήν, ὅτι εἶχε μάλιστα πολλοὺς ἐραστὰς οὐδεὶς ἀμφέβαλλεν. Ἀλλ' οὐδεὶς εἶχεν ἀναλογισθῆ τὸν Φρομών.

Αὐτὴ ἐν τούτοις οὐδόλως ἐδείκνυε φρόνησιν εἰς τὰς μετ' αὐτοῦ σχέσεις της. Ἀπεναντίας ἐφαίνετο καταβάλλουσα ποιάν τινα ἐπίδειξιν καὶ ἐκ τούτου ἴσως ἀκριβῶς ἐσώζετο. Ποσάκις τὸν ἐπλησίασεν ἀναισχύντως εἰς τὴν κλίμακα ὅπως ὁρίσῃ μετ' αὐτοῦ τὴν ὥραν τῆς συνεντεύξεως! Ποσάκις ἠρέσκετο νὰ τὸν κάμνῃ ν' ἀνασκιρτᾷ βλέπουσα αὐτὸν ἀτενῶς ἐνώπιον ὅλων! Παρερχομένου τοῦ πρώτου θάμβους, ὁ Γεώργιος ἔχαιρε διὰ τὰ τολμήματα ταῦτα, ἅτινα ἀπέδιδεν εἰς τὴν παραφορὰν τοῦ πάθους της. Ἀλλ' ἠπατᾶτο.

Ὅ,τι κυρίως ἐπόθει αὐτή, χωρὶς νὰ τὸ ὁμολογῇ, ἦτο νὰ τοὺς ἴδῃ ἡ Κλαίρη νὰ διανοίξῃ αἴφνης τὰ παραπετάσματα τοῦ παραθύρου της. νὰ ὑποπτεύσῃ τί ἐκ τῶν διατρεχόντων. Αὐτὸ τῆς ἔλειπε μόνον διὰ νὰ εἶνε, ἐντελῶς εὐτυχής, ἡ ἀνησυχία τῆς ἀντιζήλου του. Πλὴν εἰς μάτην ἐκοπίαζεν· ἡ Κλαίρη Φρομὼν οὐδὲν ἔβλεπε καὶ ἔζη ὡς ὁ Ρίσλερ ἐν τῇ μᾶλλον ἀδιαταράχῳ γαλήνῃ.

Ὁ μόνος πράγματι ἀνησυχῶν ἦτο ὁ γηραιὸς ταμίας Σιγισμόνδος. Καὶ πάλιν αὐτὸς δὲν ἐσυλλογίζετο τὴν Σιδωνίαν ὅτε μὲ τὴν γραφίδα ἐπὶ τοῦ ὠτὸς ἐσταμάτα αἴφνης ἐν τῷ μέσῳ τῶν λογαριασμῶν καὶ ἔβλεπε ῥεμβῶς διὰ μέσου τῶν κιγκλίδων τοῦ γραφείου του τὸ ὑγρὸν ἔδαφος τοῦ μικροῦ κήπου. Ἐσυλλογίζετο τὸν προϊστάμενόν του Γεώργιον, ὅστις νῦν ἐλάμβανεν ἐκ τοῦ ταμείου πολλὰ χρήματα διὰ τὰ καθημερινά του ἔξοδα, ἀναστατῶν διὰ τούτου τὰ βιβλία του. Ἑκάστοτε προσήρχετο μὲ νέαν πρόφασιν. Παρουσιάζετο πρὸ τῆς θυρίδος τοῦ ταμείου μὲ προσπεποιημένην ἀφέλειαν καὶ ἔλεγεν:

— Ἔχεις ὀλίγα χρήματα, φίλτατε Πλανῆ; Ἐχθὲς πάλιν μὲ ἀφάνισαν εἰς τὸ παιγνίδι καὶ δὲν ἤθελα νὰ στείλω εἰς τὴν Τράπεζαν διὰ τόσον μικρὸν ποσόν....

Ὁ Σιγισμόνδος Πλανῆς ἤνοιγε τὸ χρηματοκιβώτιον μετά τινος λύπης διὰ νὰ ἐξαγάγῃ τὸ ζητούμενον ποσόν, ἀνεμιμνήσκετο δὲ μετὰ τρόμου τὴν ἡμέραν καθ' ἣν ὁ Γεώργιος, ὅστις τότε ἀκόμη δὲν ἦτο εἰκοσαέτης, προσελθὼν ὡμολόγησεν εἰς τὸν θεῖόν του ὅτι ὤφειλε χιλιάδας τινας φράγκων ἐκ τοῦ χαρτοπαιγνίου. Ὁ ἀγαθὸς ταμίας ἔκτοτε ἔτρεφεν ἀποστροφὴν πρὸς τὴν Λέσχην καὶ τὰ μέλη αὐτῆς. Ὅτε δὲ ἡμέραν τινὰ πλούσιός τις ἔμπορος συχνάζων εἰς τὴν λέσχην ἦλθε κατὰ τύχην εἰς τὸ ἐργοστάσιον, εἶπεν αὐτῷ μετὰ σκαιᾶς ἀφελείας:

— Νὰ πάρῃ ὁ διάβολος τὴν λέσχην σας τοῦ Σατωδώ!.. Ἐντὸς δύο μηνῶν ὁ κύριος Γεώργιος ἔχασε περισσότερον ἀπὸ τριάντα χιλιάδας φράγκα!

Ὁ ἔμπορος ἤρχισε νὰ γελᾷ.

— Ἀπατᾶσαι, μπάρμπα Πλανῆ, ἀπήντησεν. εἶνε τώρα τρεῖς μῆνες τοὐλάχιστον ὁποῦ δὲν εἴδαμεν εἰς τὴν λέσχην τὸν προϊστάμενόν σου.

Ὁ ταμίας δὲν ἀπήντησεν, ἀλλὰ φοβερὰ ἰδέα ἔκτοτε ἐγεννήθη εἰς τὸ πνεῦμά του, δι' ὅλης τῆς ἡμέρας συνταράξασα αὐτόν.

Ἀφοῦ ὁ Γεώργιος Φρομὼν δὲν μετέβαινεν εἰς τὴν Λέσχην ποῦ διήρχετο λοιπὸν τὰς ἑσπέρας του; ποῦ ἐδαπάνα τόσα χρήματα;

Προφανῶς κάποια ἱστορία γυναικὸς ἦτο εἰς τὸ μέσον.

Ἀφότου ἡ ἰδέα αὕτη ἐπῆλθεν εἰς τὸν νοῦν του, ὁ Σιγισμόνδος Πλανῆς ἤρχισε νὰ τρέμῃ σοβαρῶς διὰ τὸ ταμεῖόν του. Ὁ ἀγριάνθρωπος αὐτός, ὁ ὅμοιος μὲ τὴν ἄρκτον ἥτις ἀποτελεῖ τὸ σῆμα τῆς πόλεως Βέρνης, ἀπομείνας ἄγαμος καθ' ἅπαντα αὐτοῦ τὸν βίον, ἠσθάνετο τρόμον δεινὸν πρὸς τὰς γυναῖκας ἐν γένει καὶ πρὸς τὰς Παρισινὰς ἰδιαιτέρως. Πρὸ πάντων, ὅπως ἐπαναπαύσῃ τὴν συνείδησίν του ἐθεώρησεν ἐπάναγκες νὰ καταστήσῃ γνωστὸν τὸ πρᾶγμα εἰς τὸν Ρίσλερ, ἔπραξε δὲ τοῦτο λίαν ἀορίστως.

— Ὁ κ. Γεώργιος ἐξοδεύει πολλά, εἶπεν αὐτῷ ἡμέραν τινά.

Ὁ Ρίσλερ δὲν ἐταράχθη ποσῶς.

— Τί θέλεις νὰ κάμω, ἀγαπητέ μου Σιγισμόνδε, ἀπήντησεν· εἶνε δικαίωμά του.

Καὶ ὁ ἀγαθὸς ἀνὴρ ἐφρόνει ἐν εἰλικρινείᾳ ὅ,τι ἔλεγεν. Δι' αὐτόν, ὁ Φρομὼν ἦτο ἀπόλυτος κύριος τοῦ οἴκου. Νόστιμον θὰ ἦτο τῇ ἀληθείᾳ νὰ τολμήσῃ νὰ κάμῃ αὐτὸς παρατηρήσεις, αὐτός, ὁ Ρίσλερ, ὁ πρώην ἰχνογράφος. Ὁ ταμίας δὲν ἐτόλμησε πλέον νὰ ὁμιλήσῃ μέχρι τῆς ἡμέρας καθ' ἣν παρουσιάσθη πρὸς αὐτὸν ἐκ μέρους μεγάλου ἐμπορικοῦ καταστήματος λογαριασμὸς ἐξ ἑξακισχιλίων φράγκων δι' ἓν ἐπώμιον ἐκ κασμιρίου.

Ὁ Σιγισμόνδος ἐπορεύθη πρὸς τὸν Γεώργιον, εἰς τὸ γραφεῖόν του.

— Πρέπει νὰ πληρώσωμεν, κύριε; ἠρώτησεν.

Ὁ Γεώργιος Φρομὼν ἐταράχθη ὁπωσοῦν. Ἡ Σιδωνία εἶχε λησμονήσει νὰ τὸν προειδοποιήσῃ περὶ τῆς νέας ταύτης ἀγορᾶς· οὐδένα πλέον ἐνδοιασμὸν εἶχεν ἀπέναντί του καὶ ἐνήργει αὐτοβούλως.

— Πλήρωσε, πλήρωσε, μπάρμπα Πλανῆ, εἶπε μετά τινος ἀνησυχίας καὶ προσέθηκε: Περάσατέ τα αὐτὰ εἰς τὸν ἰδιαίτερόν μου λογαριασμόν. Εἶνε μία παραγγελία μὲ τὴν ὁποίαν μ' ἐπεφόρτισαν...»

Τὴν ἑσπέραν ἐκείνην ὁ ταμίας Σιγισμόνδος ἐνῷ ἀνῆπτε τὴν μικρὰν λυχνίαν του εἶδε τὸν Ρίσλερ διερχόμενον διὰ τοῦ κήπου καὶ ἔκρουσε τὰς ὐέλους τοῦ παραθύρου διὰ νὰ τὸν προσκαλέσῃ.

— Γυναῖκα εἶνε εἰς τὸ μέσον, εἶπεν αὐτῷ ταπεινῇ τῇ φωνῇ... Τώρα εἶμαι βέβαιος περὶ τούτου.

Καὶ ἐνῷ ἐπρόφερε τὴν φοβερὰν λέξιν «γυναῖκα» ἡ φωνή του ἔτρεμεν ἐκ φόβου ἀπολλυμένη ἐντὸς τοῦ μεγάλου θορύβου τοῦ ἐργοστασίου. Ὁ κρότος ὁ παραγόμενος ἐκ τῆς πέριξ ἐργασίας ἐφαίνετο ἀπαίσιος κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν εἰς τὸν

ἀτυχῆ ταμίαν. Ἐνόμιζεν ὅτι ὅλαι ἐκεῖναι αἱ κινούμεναι μηχαναί, ἡ ὑπερμεγέθης καπνοδόχη ἡ ἐξακοντίζουσα νέφη καπνοῦ, ἡ τύρβη τῶν ἐργατῶν ἀσχολουμένων περὶ τὰ διάφορα τῆς ἐργασίας εἴδη, πάντα ταῦτα ἐθορύβουν, ἐταράσσοντο, ἐκοπίαζον χάριν μυστηριώδους τινος μικροῦ ὄντος, φέροντος ἐνδυμασίαν ἐξ ὁλοσηρικοῦ καὶ κεκοσμημένου διὰ πολυτελῶν κοσμημάτων.

Ὁ Ῥίσλερ τὸν περιέπαιζε καὶ δὲν ἤθελε νὰ τὸν πιστεύσῃ. Ἐγίνωσκε πρὸ πολλοῦ χρόνου τὴν μονομανίαν τοῦ συμπατριώτου του τοῦ διαβλέπειν πανταχοῦ τὴν ἐπικίνδυνον ἐπίδρασιν γυναικός. Οἱ λόγοι ὅμως τοῦ Πλανῆ ἐπήρχοντο ἐνίοτε εἰς τὸ πνεῦμά του, τὴν ἑσπέραν ἰδίως, κατὰ τὴν ὥραν τῆς μονώσεώς του, ὅτε ἡ Σιδωνία μέλλουσα νὰ πορευθῇ εἰς τὸ θέατρον μετὰ τῆς κυρίας Δόβσων, ἐξήρχετο ἐν πολυτελεῖ καλλωπισμῷ, καταλείπουσα ἐντελῶς ἔρημον τὴν κατοικίαν ἀφοῦ καὶ ἡ ἄκρα τῆς μακρᾶς ἐσθῆτός της ἤθελε διέλθει τὸν οὐδὸν τῆς θύρας. Κηρία ἑκαίοντο ἔμπροσθεν τῶν κατόπτρων, παντοῖα μικρὰ ἀντικείμενα καλλωπισμοῦ διεσπαρμένα, ἐγκαταλελειμμένα ἐμαρτύρουν περὶ τῶν ἀλλοκότων ἰδιοτροπιῶν της καὶ τῶν ὑπερβολικῶν δαπανῶν της. Ὁ Ῥίσλερ οὐδὲν ἔβλεπεν εἰς πάντα ταῦτα· μόνον ὅτε ἤκουε τὴν ἅμαξαν τοῦ Γεωργίου κροτοῦσαν κάτω εἰς τὴν αὐλὴν ἠσθάνετο ἐντύπωσίν τινα ἀδιαθεσίας καὶ δυσαρεσκείας ἀναλογιζόμενος ὅτι εἰς τὸ κατώτερον πάτωμα ἡ κυρία Φρομὼν διήρχετο τὰς ὥρας της ἐντελῶς μόνη. Ταλαίπωρος γυνή! Καὶ ἂν ἦτο ἀληθὲς ὅ,τι ἔλεγεν ὁ Πλανῆς!... Ἂν ὁ Γεώργιος συνετήρει ἔξω ἄλλην γυναῖκα!... Ὤ, θὰ ἦτο φρικτόν!

Τότε ἀντὶ νὰ καθήσῃ νὰ ἐργασθῇ κατήρχετο ἠρέμα καὶ ἠρώτα ἂν ἡ κυρία ἐδέχετο καὶ ἐθεώρει καθῆκόν του νὰ μείνῃ μετ' αὐτῆς πρὸς συντροφίαν.

Τὸ κοράσιον εἶχεν ἤδη κατακλιθῆ· ἀλλ' ὁ μικρὸς σκοῦφός του, τὰ κυανά του ὑποδημάτια, ὁμοῦ μὲ τινα ἀθύρματα ἦσαν ἀκόμη διεσκορπισμένα πρὸ τῆς ἑστίας. Ἡ Κλαίρη ἀνεγίνωσκεν ἢ εἰργάζετο, ἔχουσα παρ' ἑαυτὴν τὴν μητέρα της σιωπηλήν, πάντοτε ἀσχολουμένην περὶ τὸν καθαρισμόν, περὶ τὴν πυρετώδη ἀπόσμηξιν, φυσῶσαν μέχρις ἐξαντλήσεως ἐπὶ τοῦ σκεπάσματος τοῦ ὡρολογίου της, δεκάκις δὲ κατὰ συνέχειαν μὲ τὴν ἐπιμονὴν τῆς ἀρχομένης μονομανίας ἀποθέτουσαν τὸ αὐτὸ ἀντικείμενον εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν διὰ βραχέος νευρικοῦ κινήματος. Καὶ ὁ ἀγαθὸς Ῥίσλερ ὡσαύτως δὲν ἦτο σύντροφος εὐάρεστος· οὐχ ἧττον ὅμως ἡ νεαρὰ γυνὴ τὸν ὑπεδέχετο προσηνῶς. Ἐγίνωσκε πάντα τὰ ἐν τῷ ἐργοστασίῳ λεγόμενα περὶ τῆς Σιδωνίας, καίτοι δὲ δὲν ἐπίστευεν οὐδὲ τὰ ἡμίση, ἐν τούτοις ἡ θέα τοῦ ἀτυχοῦς ἐκείνου ἀνδρὸς ὃν ἡ σύζυγος ἐγκατελίμπανε τόσον συχνὰ κατέθλιβεν αὐτήν. Οἶκτος ἀμοιβαῖος ἀποτελεῖ τὴν βάσιν τῶν μεταξὺ αὐτῶν γαληνιαίων σχέσεων, συγκινητικωτάτη δὲ ὄντως ἦτο ἡ θέα τῶν δύο αὐτῶν ἐγκαταλελειμμένων, τῶν οἰκτειρόντων ἀλλήλους καὶ προσπαθούντων νὰ διασκεδάσωσι τὴν λύπην των.

Καθήμενος παρὰ τὴν μικρὰν ἐκείνην ἐν τῷ μέσῳ τῆς αἰθούσης κειμένην καὶ καλῶς φωτιζομένην τράπεζαν ὁ Ῥίσλερ ἠσθάνετο βαθμηδὸν εἰσδύουσαν εἰς τὴν ψυχήν του ὁμοῦ μὲ τὴν θερμότητα τῆς ἑστίας τὴν ἁρμονίαν τῶν πέριξ αὐτοῦ ἀντικειμένων. Ἀνεύρισκεν ἐκεῖ τὰ ἔπιπλα, ἅτινα ἐγνώριζε πρὸ δεκαοκταετίας, τὴν εἰκόνα τοῦ πρώην προϊσταμένου του καὶ ἡ φιλτάτη του κυρία Γεωργίου κύπτουσα πλησίον του καὶ ἀσχολουμένη εἰς ἀσήμαντον ραπτικὴν ἐργασίαν ἐφαίνετο αὐτῷ νεωτέρα καὶ μᾶλλον ἀξιαγάπητος ἐν τῷ μέσῳ ὅλων ἐκείνων τῶν παλαιῶν ἀναμνήσεων. Ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἠγείρετο καὶ μετέβαινε νὰ ἴδῃ τὸ τέκνον της κοιμώμενον εἰς τὸ παρακείμενον δωμάτιον καὶ τοῦ ὁποίου ἡ ἐλαφρὰ ἀναπνοὴ ἠκούετο κατὰ τὰ διαλείμματα τῆς σιγῆς. Χωρὶς νὰ ἐννοῇ τὴν αἰτίαν ὁ Ῥίσλερ εὑρίσκετο ἐκεῖ κάλλιον, θερμότερον ἢ εἰς τὸν οἰκόν του· διότι ὑπῆρχον ἡμέραι τινὲς καθ' ἃς ἡ κομψὴ κατοικία του, ἧς αἱ θύραι ἠνοίγοντο κατὰ πᾶσαν στιγμὴν ἕνεκα τῶν αἰφνιδίων εἰσόδων ἢ ἐξόδων ἐνεποίει αὐτῷ τὴν ἐντύπωσιν ἀγορᾶς ἐστεγασμένης ἄνευ θυρῶν ἢ παραθύρων, ἀναπεπταμένης παντὶ ἀνέμῳ. Εἰς τὴν κατοικίαν του κατεσκήνουν· ἐκεῖ ἀπεναντίας κατῴκουν. Χεὶρ ἐπιμελὴς διηυθέτει τὰ πάντα ἐν τάξει καὶ φιλοκαλίᾳ. Αἱ κύκλῳ ἕδραι ἐφαίνοντο συνομιλοῦσαι πρὸς ἀλλήλας ταπεινῇ τῇ φωνῇ, τὸ πῦρ εἰς τὴν ἑστίαν ἔκαιε μετὰ τινος θελητικοῦ κρότου καὶ ὁ μικρὸς σκοῦφος τῆς μικρᾶς Φρομὼν διέσωζεν οἱονεὶ εἰς ὅλους τοὺς κόμβους τῶν κυανῶν ταινιῶν του μειδιάματα γλυκύτατα καὶ βλέμματα παιδικά.

Τότε δέ, ἐνῷ ἡ Κλαίρη ἐσυλλογίζετο ὅτι ὁ ἐξαίρετος ἐκεῖνος ἀνὴρ ἦτο ἄξιος κρείττονος συντρόφου ἐν τῷ βίῳ, ὁ Ῥίσλερ βλέπων τὸ εὐειδὲς καὶ γαληνιον πρόσωπόν της ἐστραμμένον πρὸς αὐτόν, τοὺς ἐπιεικεῖς καὶ νοήμονας ὀφθαλμούς της, ἐσκέπτετο χάριν τίνος ἀχρείας ἀρά γε ὁ Γεώργιος Φρομὼν ἐγκατελίμπανε σύζυγον τόσον ἀξιέραστον

Γ'.

Ὁ Ἰσολογισμὸς

Ἡ οἰκία ἐν ᾗ ὁ γηραιὸς Πλανῆς κατῴκει ἐν Μοντροὺζ ἔκειτο παραπλευρως ἐκείνης ἐν ᾗ τὸ ζεῦγος τῶν Σέβη εἶχον κατοικήσει ἐπί τινα χρόνον. Ἦτο δὲ παρομοία, ἔχουσα ἐπίσης ἓν μόνον πάτωμα ὑπερκείμενον τοῦ ἰσογείου περιλαμβάνοντος τρία παράθυρα, τὸ αὐτὸ κηπάριον

μὲ τὴν ἀναδενδράδα του, μὲ τὴν πέριξ αὐτοῦ συστάδα ἐκ χλωρῶν θάμνων πύξου. Αὐτόθι κατῴκει ὁ γηραιὸς ταμίας μετὰ τῆς ἀδελφῆς του. Ἀνήρχετο εἰς τὸ πρῶτον ἐκκινοῦν ἐκ τοῦ σταθμοῦ πρωϊνὸν λεωφορεῖον, ἐπανήρχετο κατὰ τὴν ἑσπέραν καὶ τὴν Κυριακὴν ἔμενεν οἴκοι ἐπιμελούμενος τῶν ἀνθέων αὐτοῦ καὶ τῶν ὀρνίθων. Ἡ γεροντοκόρη ἠσχολεῖτο εἰς τὰ τῆς οἰκίας, εἰς τὰ τοῦ μαγειρίου, εἰς τὴν ἀπαιτουμένην οἰκιακὴν ραπτικήν. Οὐδέποτε ὑπῆρξε ζεῦγος εὐδαιμονέστερον.

Ἀμφότεροι ἦσαν ἄγαμοι καὶ συνεδέοντο διὰ κοινοῦ κατὰ τοῦ γάμου μίσους. Ἡ ἀδελφὴ ἀπεστρέφετο πάντας τοὺς ἄνδρας, ὁ ἀδελφὸς δὲ ἐδυσπίστει πρὸς πάσας τὰς γυναῖκας, καὶ ὅμως ἐλάτρευον ἀλλήλους, διότι ἕκαστος ἐθεώρει τὸν ἄλλον ὡς ἐξαίρεσιν ἐκ τῆς γενικῆς διαφθορᾶς τοῦ φύλλου του.

Λαλοῦσα περὶ τοῦ ἀδελφοῦ της ἔλεγε πάντοτε: «ὁ κύριος Πλανῆς ὁ ἀδελφός μου», ὁ δὲ ἀδελφὸς πάλιν μετὰ τῆς αὐτῆς φιλοστόργου ἐπισημότητος ἀνεμίγνυε τὸ «ἡ δεσποινὶς Πλανῆ ἡ ἀδελφή μου» εἰς πάσας αὐτοῦ τὰς φράσεις. Διὰ τὰ δύο ἐκεῖνα δειλὰ καὶ ἁπλοϊκὰ ὄντα, οἱ Παρίσιοι, οὓς ἠγνόουν μολονότι καθεκάστην διήρχοντο δι' αὐτῶν, ἦτο τὸ καταφύγιον τεράτων ἀμφοτέρων τῶν φύλων ἀσχολουμένων διαρκῶς περὶ τὸ βλάπτειν, ὁσάκις δὲ δράμα τι συζυγικόν, διὰ τῆς συνήθους καταλαλιᾶς τῶν γειτόνων ἔφθανε μέχρι τῆς ἀκοῆς των, ἑκάτερος αὐτῶν ὁδηγούμενος ὑπὸ τῆς σταθερᾶς ἰδέας του ὑπεδείκνυε διαφόρως τὸν ἔνοχον.

— Ὁ σύζυγος πταίει, ἔλεγεν ἡ «δεσποινὶς Πλανῆ, ἡ ἀδελφή μου·»

— Πταίει ἡ σύζυγος, ἀπήντα ὁ «κύριος Πλανῆς ὁ ἀδελφός μου».

— Ὤ, αὐτοὶ οἱ ἄνδρες!..

— Ὤ, αὐταὶ αἱ γυναῖκες!

Καὶ αὐτὸ ἦτο τὸ αἰώνιον θέμα τῆς συζητήσεώς των κατὰ τὰς σπανίας ὥρας τῆς ἀργίας ἃς ὁ γηραιὸς Σιγισμόνδος διέθετε καθ' ἑκάστην ἡμέραν, ἥτις ἦτο δι' αὐτὸν φιλοπόνως καὶ εὐμεθόδως κεκανονισμένη ὡς τὰ βιβλία τοῦ ταμείου του. Ἀπό τινος καιροῦ πρὸ πάντων ὁ ἀδελφὸς καὶ ἡ ἀδελφὴ κατέβαλλον περὶ τὰς συζητήσεις των ἔκτακτον ζωηρότητα. Τὰ συμβαίνοντα ἐν τῷ ἐργοστασίῳ ἀπησχόλουν αὐτοὺς λίαν. Ἡ ἀδελφὴ ᾤκτειρε τὴν κυρίαν Φρομὼν καὶ ἐθεώρει τὴν διαγωγὴν τοῦ συζύγου της ἐπονείδιστον. Ὁ Σιγιμόνδος ἀφ' ἑτέρου δὲν εὕρισκε λέξις ἀρκετὰ πικρὰς κατὰ τῆς ἀγνώστου αἰσχρᾶς γυναικός ἥτις ἔστελλεν εἰς τὸ ταμεῖον πρὸς ἐξόφλησιν λογαριασμοὺς διὰ κασμίρια ἑξακισχιλίων φράγκων. Ἐθεώρει διακυβευομένην τὴν ὑπόληψιν καὶ τὴν τιμὴν τοῦ παλαιοῦ ἐμπορικοῦ οἴκου, ἔνθα ἐκ νεότητός του ὑπηρέτει.

— Τί θὰ γείνωμεν!.. ἔλεγε διαρκῶς... Ὤ, αἱ γυναῖκες!

Ἡμέραν τινὰ ἡ δεσποινὶς Πλανῆ ἔπλεκε παρὰ τὸ πῦρ τῆς ἑστίας ἀναμένουσα τὸν ἀδελφόν της.

Ἡ τράπεζα ἦτο πρὸ ἡμισείας ἤδη ὥρας ἐστρωμένη καὶ ἡ γεροντοκόρη ἤρχιζεν ἤδη ν' ἀνησυχῇ διὰ τὴν τοιαύτην ἀσυνήθη καθυστέρησιν, ὅτε ὁ Σιγισμόνδος εἰσῆλθε μὲ τὴν μορφὴν ἠλλοιωμένην, χωρὶς νὰ προφέρῃ λέξιν, πραγμα ἀντικείμενον εἰς τὰς ἕξεις του.

Ἀνέμεινε νὰ κλεισθῇ καλῶς ἡ θύρα, εἶτα ἀποτεινόμενος πρὸς τὴν ἀδελφήν του, ἥτις τὸν παρετήρει ἀποροῦσα καὶ τεταραγμένη:

— Ἔχω νέα νὰ σοῦ εἴπω, εἶπε ταπεινῇ τῇ φωνῇ. Ἔμαθα ποία εἶνε ἡ γυνὴ ἥτις ἐπιχειρεῖ νὰ μᾶς καταστρέψῃ..

Καὶ μὲ φωνὴν ταπεινοτέραν ἔτι, ἀφοῦ περιέφερε τὸ βλέμμα ἐπὶ τῶν ἀφώνων ἐπίπλων τοῦ μικροῦ του ἑστιατορίου, ἐπρόφερεν ἓν ὄνομα παράδοξον καὶ τόσον ἀπροσδόκητον. ὥστε ἡ δεσποινὶς Πλανῆ τὸν ἠνάγκασε νὰ τὸ ἐπαναλάβῃ.

— Εἶνε δυνατόν!..

—Αὐτὸ ὅπου σοῦ λέγω!..

Καὶ μὲ ὅλην του τὴν θλῖψιν ἐφαίνετο ἔχων ἦθος σχεδὸν θριαμβου.

Ἡ γεροντοκόρη ἠδυνάτει νὰ τὸ πιστεύσῃ... Μία γυνὴ τόσον καλὰ ἀνατεθραμμένη, τόσον ἀβρόφρων, ἥτις τὴν εἶχεν ὑποδεχθῆ τόσον ἐγκαρδίως... Πῶς ἦτο δυνατὸν νὰ ὑποτεθῇ τὸ τοιοῦτο;

Ὁ Σιγισμόνδος Πλανῆς ἀπήντησεν:

— Ἔχω τὰς ἀποδείξεις..

Καὶ διηγήθη τότε ὅτι ὁ μπάρμπα Ἀχιλλεὺς νύκτα τινὰ κατὰ τὴν ἑνδεκάτην ὥραν συνήντησε τὸν Γεώργιον καὶ τὴν Σιδωνίαν τὴν στιγμὴν καθ' ἣν εἰσήρχοντο εἰς ξενοδοχεῖόν τι ἐν τῇ συνοικίᾳ Μονμάρτρης. Καὶ ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς δὲν ἐψεύδετο, διότι ἀπὸ καιροῦ ἦτο γνωστὴ ἡ φιλαλήθειά του. Ἄλλως τε καὶ ἄλλοι τοὺς εἶχον συναντήσει. Εἰς τὸ ἐργοστάσιον περὶ οὐδενὸς ἄλλου ἐγίνετο λόγος εἰμὴ περὶ αὐτοῦ. Μόνος ὁ Ῥίσλερ οὐδὲν ὑπώπτευεν.

— Ἀλλ' εἶνε καθῆκόν σου νὰ τὸν εἰδοποιήσῃς, εἶπεν ἡ δεσποινὶς Πλανῆ,

Ὁ ταμίας κατέστη σοβαρός.

— Εἶνε πολὺ λεπτὸν τὸ πράγμα, ἀπήντησεν. Ποῖος εἰξεύρει ἐν πρώτοις ἐὰν θὰ μὲ πιστεύσῃ;.. Ὑπάρχουν τόσοι τυφλοὶ καὶ τί τυφλοί!... Ἄλλως τε παρεμβαίνων μεταξὺ τῶν δύο συνεταίρων κινδυνεύω νὰ χάσω τὴν θέσιν μου. Ὤ, αἱ γυναῖκες, αἱ γυναῖκες!.. Καὶ νὰ συλλογίζεται κανεὶς ὅτι ὁ Ῥίσλερ ἠδύνατο νὰ εἶνε τόσον εὐτυχής!.. Ὅτε τὸν προσεκάλεσα ἀπὸ τὴν πατρίδα μὲ τὸν ἀδελφόν του δὲν εἶχε πεντάρα καὶ τώρα διευθύνει ἕνα ἐκ τῶν πρώτων ἐμπορικῶν οἴκων τῶν Παρισίων... Ἀλλὰ μὲ αὐτὸ δὲν ἐκά-

θησε φρόνιμα, ὄχι !.. Μοῦ ἠθέλησεν ὁ κύριος νὰ νυμφευθῇ... ὡσὰν νὰ ἦτο ἀνάγκη βλέπετε, νὰ νυμφεύεται κανείς. Καὶ πρὸς ἐπίμετρον νυμφεύεται μίαν Παρισινήν. ἐνῷ εἶχε πρόχειρον ἂν ἤθελε μίαν ἀγαθὴν κόρην, τῆς ἡλικίας του περίπου, συμπατριώτισσάν του καὶ ἠμπορεῖ κανεὶς νὰ εἰπῇ καλὰ φτιασμένην !...

Ἡ δεσποινὶς Πλανῆ, περὶ τῆς κατασκευῆς τῆς ὁποίας ἐγίνετο ὑπαινιγμὸς εἶχεν ἐξαίρετον εὐκαιρίαν ἂν ἤθελε ν' ἀνακράξῃ : «Ὦ, οἱ ἄνδρες, οἱ ἄνδρες !» ἀλλ' ἐτήρησε σιγήν. Τὸ ζήτημα ἦτο πολὺ λεπτὸν καὶ ἴσως πράγματι ἂν ἄλλοτε ὁ Ρίσλερ ἤθελε δείξει διάθεσιν, θὰ ἦτο ὁ μόνος....

Ὁ γηραιὸς Σιγισμόνδος ἐξηκολούθησε :

— Καὶ ἰδοὺ ποῦ ἐκαταντήσαμεν!.. Πρὸ τριῶν μηνῶν τὸ πρῶτον ἐργοστάσιον χρωματιστῶν χαρτίων τῶν Παρισίων ἐξαρτᾶται ἀπὸ αὐτὴν τὴν τιποτένιαν ! Ἔπρεπε νὰ ἰδῇς πῶς ἐξοδεύεται τὸ χρῆμα. Ὅλην τὴν ἡμέραν ἄλλο δὲν κάμνω παρὰ νὰ ἀνοίγω τὴν θυρίδα μου διὰ τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ κυρίου Γεωργίου. Ἀποτείνεται πάντοτε πρὸς ἐμέ, διότι ἂν ἀπετείνετο πρὸς τὸν τραπεζίτην του θὰ παρετηρεῖτο τὸ πρᾶγμα, ἐνῷ εἰς τὸ ταμεῖον τὰ χρήματα πηγαίνουν, ἔρχονται, ἐμβάζονται, ἐξέρχονται... Ἀλλοίμονον ὅμως ὅταν ἔλθῃ ἡ στιγμὴ τοῦ ἰσολογισμοῦ... Ὡραίους λογαριασμοὺς θὰ ἰδοῦν κατὰ τὸ τέλος τοῦ ἔτους !.. Καὶ τὸ χειρότερον εἶνε ὅτι ὁ Ρίσλερ δὲν θέλει ν' ἀκούσῃ τίποτε. Τὸν εἰδοποίησα πολλάκις. «Πρόσεξε, τοῦ εἶπα, ὁ κ. Γεώργιος κάμνει τρέλλαις δι' αὐτὴν τὴν γυναῖκα...» Αὐτὸς ἢ ἀπομακρύνεται ὑψώνων τοὺς ὤμους ἢ μοῦ ἀπαντᾷ ὅτι τὸ τοιοῦτο δὲν τὸν ἐνδιαφέρει καὶ ὅτι ὁ Φρομὼν εἶνε κύριος νὰ πράξῃ ὅ,τι θέλει..» Μὰ τὴν ἀλήθειαν τοῦ ἔρχεται κανενὸς νὰ πιστεύσῃ!...

Ὁ ταμίας δὲν ἀπετελείωσε τὴν φράσιν του ἀλλ' ἡ σιγή του ἐφαίνετο ἔμπλεως ἀποκρυπτομένων διαλογισμῶν.

Ἡ γεροντοκόρη σφόδρα ἐθλίβετο· ἀλλ' ὅπως αἱ πλεῖσται τῶν γυναικῶν ἐν παρομοίαις περιστάσεσιν, ἀντὶ νὰ ἐπιζητήσῃ τὴν θεραπείαν τοῦ κακοῦ, ἀφίετο εἰς πέλαγος θλιβερῶν ἀναμνήσεων, εἰκασιῶν, παρακαίρων παραπόνων . . . Τί δυστυχία νὰ μὴ τὸ γνωρίζουν αὐτοὶ πρότερον ὅτε ἀκόμη οἱ Σέβη ἦσαν γείτονές των ! . . . Ἡ κυρία Σέβη ἦτο γυνὴ ἀξιότιμος. Ἠδύνατο νὰ συνεννοηθοῦν μετ' αὐτῆς ὅπως ἐπιτηρῇ τὴν Σιδωνίαν, ὅπως ὁμιλήσῃ πρὸς αὐτὴν αὐστηρῶς.

— Πράγματι! αὐτὴ εἶνε καλὴ ἰδέα, εἶπε διακόπτων ὁ Σιγισμόνδος. Πρέπει νὰ ὑπάγῃς εἰς τὴν ὁδὸν Μαὶλ νὰ εἰδοποιήσῃς τοὺς γονεῖς της. Ἐσκέφθην κατ' ἀρχὰς νὰ γράψω εἰς τὸν Φράντζ . . . Αὐτὸς εἶχε πάντοτε ἐπιρροὴν ἐπὶ τοῦ ἀδελφοῦ του καὶ εἶνε ὁ μόνος ἄνθρωπος ὅστις ἠδύνατο νὰ τοῦ εἴπῃ μερικὰ πράγματα.... Ἀλλ' ὁ Φράντζ εἶνε τόσον μακράν! Ἄλλως τε θὰ ἦτο φοβερὸν νὰ καταφύγωμεν εἰς αὐτὸ τὸ μέσον. Ὁ καϋμένος ὁ Ρίσλερ! μοὶ προξενεῖ οἶκτον. Τὸ καλλίτερον ὅλων εἶνε νὰ εἰδοποιήσωμεν τὴν κυρίαν Σέβη. Τὸ ἀναδέχεσαι αὐτὸ ἀδελφή μου :

Ἡ τοιαύτη ἀποστολὴ ἦτο ἐπικίνδυνος. Ἡ δεσποινὶς Πλανῆ ἀντέταξέ τινας δυσκολίας, πλὴν οὐδέποτε εἶχεν ἀντιστῇ εἰς τὰς θελήσεις τοῦ ἀδελφοῦ της καὶ ἡ ἐπιθυμία ὅπως φανῇ ὠφέλιμος εἰς τὸν παλαιὸν φίλον των Ρίσλερ ἐπὶ τέλους τὴν ἔπεισεν.

(Ἕπεται συνέχεια).

ΑΙ ΠΑΛΑΙΑΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑΙ

ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

ΛΥΚΟΔΗΜΟΥ

[Ῥωσσικὴ ἐκκλησία]

Μετὰ τὰς ῥηθείσας ἐκκλησίας ἀπὸ Η' καὶ Θ' αἰῶνος ἀρχαιοτέρα πασῶν τῶν ἄλλων εἶνε ἀναντιρρήτως ἡ ἐπ' ὀνόματι τῆς Παρθένου Μαρίας τῆς Σωτείρας τιμηθεῖσα καὶ ἐπικληθεῖσα τοῦ *Λυκοδήμου*. Παναγία Σώτειρα ἐπεκαλεῖτο ἡ Θεοτόκος τὸ πάλαι πολλαχοῦ τῆς Ἀνατολῆς, καὶ αὐτὸς ὁ μητροπολίτης Ἀθηνῶν Μιχαὴλ Β' Ἀκομινάτος ἐν μιᾷ τῶν ὁμιλιῶν, τοιαύτην προσαγορεύει τὴν ἐν τῷ Παρθενῶνι Θεομήτορα τὴν Ἀθηναίαν, «Δέσποινα Παρθένε καὶ Μῆτερ Θεοῦ, « πολιοῦχε καὶ *Σώτειρα* Ἀθηνῶν καὶ πᾶσι τοῖς ἀνθρώποις πρὸς Θεὸν « ἱλαστήριον ». Ἐν Κωνσταντινουπόλει μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων σώζεται τὸ παρὰ τὴν ἐκκλησίαν τῆς Θεομήτορος Γοργοεπηκόου ἁγίασμα τῆς Παναγίας τῆς Σωτείρας.

Ὁ Spon, ἐν ἔτει 1675 ἐλθὼν εἰς Ἀθήνας, ἤκουε τὴν ἐκκλησίαν λεγομένην *Sotira Lhcodémou*, καὶ οὕτως ἐχάραξε τὸ ὄνομα ἐπὶ τοῦ παρ' αὐτοῦ διαγραφέντος σχεδίου τῆς πόλεως Ἀθηνῶν. Καὶ ὁ ἐν ἔτει 1682 δημοσιεύσας τὴν ἐν Ἑλλάδι κοινῇ μετὰ τοῦ Spon γενομένην περιήγησιν Wheler, ἀναφέρει τὸ ὄνομα *Hagia Maria Lycodemou*, καὶ οὕτως ἀναγράφει αὐτὸ ἐπὶ τῶν ἰδίᾳ παρ' αὐτοῦ διαγραφέντων δύο σχεδίων. Πρὸς τούτοις καὶ αὐτὸς ὁ βενετὸς ἀξιωματικὸς τοῦ μηχανικοῦ Verneda, ὁ διευθύνας τὰ ὑπὸ τοῦ στρατάρχου Morosini κατὰ τῆς ἀκροπόλεως διαταχθέντα πολιορκητικὰ ἔργα, ἐν τῇ παρ' αὐτοῦ ἰχνογραφηθείσῃ ἀπόψει τῆς πόλεως Ἀθηνῶν, ἐν ἔτει 1687, σημειοῖ τὴν ἐκκλησίαν *Liceo di Aristotile*, ἐκλαμβάνων τὸ ἀκουόμενον *Λυκοδήμου* ἀντὶ Λυκείου.

Ὁ Fanelli (Atene Attica p. 313) ἐν σχεδίῳ ἀνωνύμου τινὸς ἀπὸ τοῦ ἔτους 1704, σημειοῖ τὸν περὶ οὗ ὁ λόγος ναὸν ὑπὸ τὸ ὄνομα *S. Salvatore*, ἀγνοῶν ὅτι *Σώτειρα* ἦτο ἐπίθετον ἀποδιδόμενον τῇ Παναγίᾳ Θεοτόκῳ ὅπως καὶ τῷ Σωτῆρι Χριστῷ.

Ἐν τοῖς πολυθρυλλήτοις χρονικοῖς τοῖς γραφεῖσι δῆθεν ὑπ' Ἀνθίμου τινὸς μοναχοῦ, καὶ ἐκδοθεῖσιν ὑπὸ Κυριακοῦ Πιττάκη ἁπαντᾷ ἡ περικοπή· « Τῷ ἔτει τούτῳ (1651) μέγας σει- « σμὸς ἐγένετο—πολλοί τε οἶκοι τῆς τοῦ Σω- « τῆρος Νικοδήμου μονῆς κατεκρημνίσθησαν ». —Ἡ γραφὴ *Σωτῆρος Νικοδήμου* εἶνε προφανῶς τοῦ ἑλληνίζοντος ἐκδότου τῶν χρονικῶν Κυριακοῦ Πιττάκη αὐτοσχέδιος διόρθωσις, ὡς διώρθωσε καὶ πολλὰ ἄλλα, ἐπὶ παραδείγματι τὴν Καμουχαρέαν, ἣν μετεποίησεν εἰς *Καπτικαρέαν*. Ἀνέκαθεν οἱ ἐγχώριοι Ἀθηναῖοι—καὶ τοιοῦτος παρεισάγεται ὁ μοναχὸς Ἄνθιμος—μέχρι τῆς ἐπαναστάσεως κατὰ τῶν Τούρκων «τῆς *Παναγίας τῆς Σωτείρας τοῦ Λυκοδήμου*» ὠνόμαζον τὸν περισωζόμενον ἔτι ἀκέραιον καὶ ἀλώβητον ναόν· οὕτω δὲ ἐκάλει αὐτὸν καὶ ὁ ἐπὶ τῆς ἐπαναστάσεως γάλλος πρόξενος Fauvel (1821-1826).

Παρὰ τὰ πρόθυρα τοῦ ναοῦ ὁ Κυριακὸς Πιττάκης εὗρεν, ὡς ἔλεγεν, ἐν ἔτει 1833, ἐπὶ βάθρου ἐκ πεντελικοῦ μαρμάρου ἀφιερωματικὴν ἐπιγραφὴν ΛΥΚΙΩ ΑΠΟΛΛΩΝΙ, καὶ ἐξεφράζετο γνώμην ὅτι ἐκεῖ δῆθεν ὑπῆρχε τὸ πάλαι Ἀπόλλωνος Λυκείου ἱερὸν, τοῦτο δὲ ἵνα δικαιολογήσῃ τὴν ἕως τότε καὶ παρ' αὐτοῦ τοῦ ἰδίου ὁμολογουμένην προσηγορίαν τῆς Παναγίας τῆς Σωτείρας τοῦ Λυκοδήμου. Ἡ διόρθωσις τοῦ Λυκοδήμου εἰς Νικόδημον ἐγένετο ἐν ἔτος ὑστερώτερα (1834) ὅτε ἐπρόκειτο ὅπως μετακοινωθῇ ἀναθεωρηθὲν καὶ βελτιωθὲν ἀντίγραφον τῶν Ἀναργυρείων χρονικῶν τοῦ μοναχοῦ Ἀνθίμου τῷ περιβοήτῳ *Φαλμεράϋερ* καὶ τοῖς περὶ αὐτόν, καὶ τοιαύτη ἔμεινεν ἡ διόρθωσις μέχρι τῆς ἐν τῇ ἀρχαιολογικῇ ἐφημερίδι δημοσιεύσεως ἐν ἔτει 1852. Ἔκτοτε διὰ γενομένων ἀνασκαφῶν ἐν τοῖς ὑπογείοις θολώμασι τῆς ἐκκλησίας εὑρέθησαν ὑδάτων ἐκροαὶ καὶ ὑπόκαυστα δημοσίου λουτροῦ τῆς ῥωμαϊκῆς ἐποχῆς· ἡ δὲ ἀφιέρωσις *Λυκείῳ* Ἀπόλλωνι εἰς ἐπιμαρτυρίαν τῆς προσηγορίας *Λυκοδήμου* μὴ χρησιμεύουσα πλέον ἐλησμονήθη. Μόνος ὁ ἀρχιμανδρίτης τοῦ εἰς ῥωσσικὴν ἐκκλησίαν ἀνακαινισθέντος ναοῦ εἶχε τὸ θάῤῥος ὅπως ἀναγράψῃ ἐπὶ μικρᾶς πινακίδος ὡς ὄνομα παραπλεύρου παρόδου καὶ εἰς μνήμην τοῦ πραγματικοῦ κτήτορος τῆς μονῆς «ΟΔΟΣ ΛΥΚΟΔΗΜΟΥ».

Πότε ἐκτίσθη τὸ πρῶτον ἡ ἐκκλησία εἶνε ἄδηλον, πιθανῶς ἱδρύθη λήγοντος Θ' καὶ ἀρχομένου Γ' αἰῶνος. — Ἐπιγραφαὶ μνημόσυνοι καὶ χαράγματα ἀναγινωσκόμενα ἄλλοτε ἐπὶ τῶν τοίχων τοῦ ναοῦ ἔφερον χρονολογίας ἀπ' ἀρχῆς τοῦ Γ' μέχρι ὑπερμεσοῦντος ΙΑ' αἰῶνος (912 - 1070).

Μεταξὺ τῶν πολλῶν ἐπιγραφῶν ἀξία σημειώσεως ἦτο ἡ λέγουσα· «ἐνταῦθα κεῖται Στέφανος ὁ πρωτοκτήτωρ», φέρουσα χρονολογίαν ,ςφνγ' (6553) ἀπὸ κοσμογονίας, ἤ τοι καθ' ἡμᾶς 1045 καὶ μνημονεύουσα ἑνὸς τῶν πρωτευόντων κτητόρων, οὐχὶ τοῦ πρώτου κτίσαντος τὴν ἐκκλησίαν, ὡς ἐνομίσθη παρὰ τινων ἐσφαλμένως. Ἐν ταῖς ἐπιγραφαῖς καὶ ἐν τοῖς εὐχολογίοις αὐτοῖς ἁπαντᾷ ἐνίοτε ἡ πλημμελὴς γραφὴ *κτιτόρων* ἀντὶ *κτητόρων* καὶ τοῦτο ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς παρεξήγησιν καὶ αὐτῆς τῆς δεήσεως, ἐν τῇ ἐκτενεῖ ἱκεσίᾳ τῇ λεγομένῃ παρὰ τοῦ διακόνου κατὰ τὴν θείαν Λειτουργίαν « ἔτι δεόμεθα ὑπὲρ τῶν μακαρίων « καὶ ἀειμνήστων *κτητόρων* τῆς ἁγίας μονῆς « ταύτης ».

Κτήτορες ἱερῶν οἴκων, ἐκκλησιῶν καὶ μονῶν ἐκαλοῦντο αὐτοδικαίως οἱ ἱδρυταί, καὶ παρὰ τούτους οἱ ἀπόγονοι αὐτῶν καὶ κληρονόμοι, ἐν ὅσῳ τὸ εὐκτήριον, ἡ ἐκκλησία ἢ τὸ μοναστήριον ἔμενε τῇ οἰκογενείᾳ ἴδιον κτῆμα καὶ ἀναφαίρετον, ἑπομένως οἱ κτήτορες ἦσαν πολλοί, καὶ διὰ τοῦτο ἐκφέρεται ἡ λέξις πληθυντικῶς. Ἐπὶ μοναστηρίων, παρὰ τοὺς πρώτους ἱδρυτὰς καὶ τοὺς ἀπογόνους αὐτῶν, ὡρίζοντο ἔπειτα διὰ πατριαρχικοῦ γράμματος κοσμικοὶ ἄρχοντες ἢ κληρικοὶ ἔχοντες *κτητορικὸν* δικαίωμα ἐπ' αὐτῶν. Πατριαρχικὸν γράμμα τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου Φιλοθέου, ἀπὸ ἔτους 1365, ἀνατίθησι τῷ μοναχῷ Λουκᾷ « τὴν κτητορικὴν δικαίωσιν καὶ ἐφορείαν καὶ οἰκονομίαν » τριῶν πατριαρχικῶν μονυδρίων ἐν Πτελεῷ τῆς Φθιώτιδος. Ὁ τὸ κτητορικὸν τοῦτο δικαίωμα λαχὼν « ὤφειλε ἐπι- « λαβέσθαι τῶν μονυδρίων, νουθετεῖν καὶ εἰση- « γεῖσθαι αὐτοῖς τὰ κρείττονα καὶ σωτηρίας ἐχό- « μενα, εἶτα συνιστᾶν καὶ βελτιοῦν πάντα τὰ « αὐτοῖς προσόντα κτήματα τε καὶ πράγματα, καὶ « ὃν ἂν ἀποκαταστήσῃ [ὁ κτήτωρ] ἡγούμενον « ἔχειν αὐτὸν τὸ βέβαιον καὶ ἀσφαλές ».

Ἐν διαθήκῃ ἀπὸ τοῦ ἔτους 1232 Ἀλεξίου ἱερέως τοῦ Τεσαίτου κτήτορος μετοχίου τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος τῆς ἐνορίας Μανταίας, τῆς μητροπόλεως Σμύρνης, ἀφιερῶν ὁ ἱερεὺς Ἀλέξιος τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος μετόχιον τῇ μονῇ τῆς Θεοτόκου τῶν Λέμβων, ἀναφέρει ἐν προοιμίῳ· « καὶ « γὰρ τὸ παρὰ τοῦ πατρός μου ἐκείνου τοῦ μα- « καρίτου κυροῦ Λουκᾶ κατεχόμενον εὐκτήριον, « τὸ καὶ ἐπονομαζόμενον ὁ ἅγιος Παντελεήμων « --- ὃ καὶ ἀνήγειρε καὶ εἰκονογράφησε, καὶ « κελλία ἐν αὐτῷ καὶ μοναχοὺς προσέφερεν, ἐλ- « θόντος αὐτοῦ ἵνα χρήσηται τῷ τέλει τοῦ βίου. « διετάξατο καὶ ἐπαφῆκεν ἐμοὶ ὡς γνησίῳ αὐτοῦ « παιδί, ἀποκαθιστᾶν με *κληρονόμον καὶ κτή-* « *τορα* ἐν τῇ τοιαύτῃ μονῇ ».

Ἄλλως τε ἡ λέξις κτίτωρ οὐδαμοῦ ἁπαντᾷ

εἰ μὴ *κτίστης*, προκειμένου περὶ προσώπου ἀνεγείραντος ἰδίοις ἀναλώμασιν οἰκοδομήν τινα, ἢ ἱδρύσαντος ναόν ἢ κτίσαντος πόλιν.

Ἡ ἐκκλησία τῆς Παναγίας τῆς Σωτείρας τοῦ Λυκοδήμου σχεδιασθεῖσα καὶ κτισθεῖσα ἐν ἀγνῷ καὶ ἀμιγεῖ βυζαντιακῷ ῥυθμῷ κατὰ τὰ δύο πρότυπα ἱδρύματα τοῦ Ἰουστινιανοῦ, ἤτοι τὴν μονὴν τῶν ἁγίων Σεργίου καὶ Βάκχου, καὶ τὸν ναὸν τῆς ἁγίας τοῦ Θεοῦ Σοφίας ἐν Κωνσταντινουπόλει, προσωμοίαζε τῇ ἐπὶ Λέοντος Ϛ' τοῦ Σοφοῦ (866--911) ἱδρυθείσῃ, ἑπομένως συγχρόνῳ, μονῇ τοῦ Λιβός, διεκρίνετο δὲ τῶν ἄλλων ἐν Ἀθήναις ἐκκλησιῶν, οὐχὶ μόνον κατὰ τὸ μέγεθος καὶ τὴν λαμπρότητα ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ἰδιάζουσαν καλλιτεχνικὴν τοιχοδομίαν.

Ἐν Βυζαντίῳ, ἐξαιρέσει τῆς ἁγίας Σοφίας ἥτις ἐκτίσθη ἀπολύτως διὰ πλίνθων ὀπτῶν, ἐν ταῖς τοιχοδομίαις τῶν παλατίων καὶ τῶν ἐκκλησιῶν ἐγίνετο χρῆσις τοιούτων πλίνθων παρεμβαλλομένων τοῖς διὰ συννόμων λίθων ἢ καὶ διὰ λατύπης καὶ λιθίων ἐγχορήγοις δόμοις, καὶ σχηματιζουσῶν ταινίας κεραμουργεῖς διηκούσας ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον τῆς οἰκοδομῆς. Ἐνίοτε μάλιστα αἱ κατὰ σειρὰν ἐγκατιζόμεναι ὀπταὶ πλίνθοι παρουσίαζον μίαν τῶν γωνιῶν προβάλλουσαν εἰς τὰ ἔξω, καὶ ἐσχημάτιζον οὕτω ταινίας ὀδοντωτάς, ὅπως εἰς τὰ διαζώματα, εἰς τὰ γεῖσα καὶ τὰς κορωνίδας.

Ἡ βυζαντιακὴ αὕτη κεραμοδομία ἀνεπτύχθη ἔτι μᾶλλον ἐν Ἀθήναις περὶ τὸν Ι' αἰῶνα, τελειοποιηθεῖσα ἐπὶ τὸ καλλιτεχνικώτερον, καὶ τοιαύτη ἐνηρμόσθη ἐπὶ τοῦ ναοῦ τῆς τοῦ Λυκοδήμου μονῆς. Ἐνταῦθα ἐν τῇ διὰ λεπτῶν λίθων ἐγχορήγῳ τοιχοδομίᾳ τοῦ μέσου διαζώματος τῆς ἐμπροσθίας προσόψεως καὶ τῶν δύο πλευρῶν, ἐνεκτίσθησαν κεραμουργῆ κοσμήματα ἐν εἴδει μαιάνδρων ἰδιορύθμων μετὰ σταυριδίων, ἀστέρων, γραμματοειδῶν χαρακτήρων καὶ συμπλεγμάτων ἀραβοειδῶν.

Τὰ ἀραβοειδῆ ταῦτα κοσμήματα ἐν τῇ τοιχοδομίᾳ χριστιανικοῦ ναοῦ τοῦ Ι' αἰῶνος δὲν εἶνε ἔκτακτόν τι καὶ παράδοξον σύμπτωμα· κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους καὶ μέχρι λήγοντος ΙΑ' αἰῶνος Πέρσαι καὶ Ἄραβες τεχνῖται συνειργάζοντο τοῖς ἰθαγενέσιν ὡς ἀρχιτέκτονες καὶ κοσμηματογράφοι ἐν Βυζαντίῳ, Ἑλλάδι, Σικελίᾳ καὶ ἐν Γαλλίᾳ. Ἀραβοειδῆ συμπλέγματα ὡς ἐκεῖνα ἐπὶ τῶν τοίχων τῆς ἐκκλησίας τῆς Παναγίας τῆς Σωτείρας τοῦ Λυκοδήμου ἀπαντῶσιν ἐπὶ χειρογράφου κώδικος λατινικῆς μεταφράσεως τῆς Ἀποκαλύψεως τοῦ Ἰωάννου γραφέντος ἐν τῇ μονῇ τοῦ ἁγίου Σευήρου ἐν Γασκωνίᾳ ἐπὶ τῆς ἡγουμενίας τοῦ ἀββᾶ Γρηγορίου τοῦ Μοντανὲρ ἀρχομένου ΙΑ' αἰώνος. Ἐπ' ἴσης αἱ θύραι τοῦ ναοῦ τῆς Παναγίας τοῦ Πουῆ (Notre-Dame de Puy) ἐν τῷ διαμερίσματι τοῦ ἄνω Λείγηρος, κτισθέντος περὶ τὰ 1050, φέρουσιν ἀνάγλυφα ἀραβοειδῆ συμπλέγματα, ἃ ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ κτίσαντος τὴν μονὴν ἐπισκόπου Πέτρου εἶνε ἔκφρασις τῆς ἄλλως τε εὐσεβοῦς καὶ ὀρθοδόξου, ἀλλ' οὐχ ἧττον μωαμεθανικῆς ὁμολογίας πίστεως· « Οὐκ ἔστι Θεὸς εἰ μὴ ὁ Θεός ». Ἐπὶ τούτοις τὸ ἐν τῷ παλατίῳ τοῦ Πονόρμου βασιλικὸν παρεκκλήσιον, τὸ ἐπ' ὀνόματι τιμώμενον τοῦ ἁγίου Πέτρου, οὗ τὴν οἰκοδομὴν ἤρξατο Ῥογῆρος Β' (1112-1154) καὶ ἀπετελείωσαν οἱ διάδοχοι αὐτοῦ φέρει γύρωθεν τῶν θόλων τῆς ὀροφῆς ὁλοκλήρους ἀραβικὰς ἐπιγραφὰς ἐν εἴδει δαιδαλοειδῶν ταινιῶν, ἀποτελουσῶν διαφόρους τοῦ Κορανίου περικοπάς.

Ὁ τὴν οἰκοδομὴν τοῦ ναοῦ τῆς Παναγίας τῆς Σωτείρας ἐπικαλύπτων μέγας κεντρικὸς τροῦλλος μετὰ τοῦ ὑπ' αὐτὸν τυμπάνου συναποτελεῖ ἔσωθεν τέλειον ἡμισφαίριον κοῖλον, ἔχει δὲ ἔκφρασιν ἔξωθεν ὁμοίαν τῆς ἐν Βυζαντίῳ ἐκκλησίας τῶν ἁγίων Σεργίου καὶ Βάκχου, καὶ ἔτι μᾶλλον τοῦ ναοῦ τῆς μονῆς τοῦ Λιβός.

Τῆς ἐκκλησίας ἡ πρὸς ἀνατολὰς τὴν θέασιν ἔχουσα πλευρὰ παρουσιάζει τρεῖς ἀψῖδας, ἔξωθεν μὲν τριπλεύρους ἔσωθεν δὲ ἡμικυκλίους, ὧν ἡ μέση, ἡ περιλαμβάνουσα τὸ ἅγιον βῆμα, ὑψηλοτέρα τῶν δύο ἄλλων καὶ εὐρυτέρα, φέρει κόγχην μεγαλοπρεπῆ, ἐν ᾧ αἱ ἑκατέρωθεν ταπεινότεραι, αἱ τῆς προθέσεως καὶ τοῦ διακονικοῦ, ἔχουσι τὰ μυάκια μετριώτερα. Ἅπασαι αἱ τρεῖς ἀψῖδες φωτίζονται διὰ θυρίδων ἐνηρμοσμένων ἐπαλλήλως ἐν δυσὶν ὀρόφοις, ὧν μεγαλειτέρα καὶ γλαφυρωτέρα εἶνε ἡ διὰ λεπτοκαλάμων κιονίσκων κατὰ μῆκος τεμνομένη τρίζυγος μεσαία θυρὶς ἡ φωτίζουσα τὰ ἅγια τοῦ ἱεροῦ.

Ὁ ὕπερθεν τοῦ νάρθηκος καὶ ἄνωθεν τοῦ βορείου καὶ νοτίου κλίτους ὀλόγυρα τῆς ἐκκλησίας ἐκτεινόμενος περίστοος γυναικίτης, τὰ καλούμενα τὸ πάλαι *γυναικεῖα* καὶ *περιοχή*, ὅπου ἵσταντο αἱ προσευχόμεναι γυναῖκες ἐν καιρῷ λειτουργίας χωριστὰ τῶν ἀνδρῶν, διαθέει ἑκατέρωθεν ὑπεράνω καὶ αὐτῆς τῆς προθέσεως καὶ τοῦ διακονικοῦ μέχρι τοῦ ἱεροῦ. Ὅμως τὸ θαυμασιώτερον ἄλλοτε ἐντὸς τοῦ ναοῦ ἦτο τὸ ἀρχαῖκὸν λίθινον διάφραγμα, τὸ χωρίζον τὴν σολέαν ἀπὸ τῆς μεγάλης ἀψῖδος τοῦ ἁγίου βήματος, ὃ μεθ' ὅλας τὰς ἐξ ἐπιδρομῶν, δηώσεων, σεισμῶν καὶ ἄλλων συμφορῶν ἐπηρείας, ἐσώζετο ἀλώβητον μέχρις ἐσχάτων ἡμερῶν (1847) εἰς μαρτυρίαν τῆς ἐσωτερικῆς διασκευῆς τῶν ἀρχαίων ἐκκλησιῶν, ὅτε τὰ ἱερὰ δρύφακτα ἔμενον τοιαῦτα ὡς εἴθιστο τοῖς παλαιοῖς χρόνοις, οὐδὲ μετεποιοῦντο εἰς ξύλινον κεχρυσωμένον τέμπλον ἀμφιβόλου καλλιτεχνίας.

Ἡ σεμνὴ καὶ ἀρχαιοπρεπὴς τοῦ ἱεροῦ περιφραγὴ ἀπετελεῖτο ἐκ δύω διαμέσων κιόνων ἐκ μαρμάρου καρυστίου πρασινοφλεβώδους, μετὰ

κιονοκράνων καὶ ἐπιστυλίου κορωνίδος ἐκ μαρμάρου λευκοῦ πεντελησίου, ἀναγλύφως πεποικιλμένων διὰ φυλλωμάτων ἀκάνθου, καὶ δι' ἀνθυλλίων καὶ σταυριδίων ῥυθμοῦ βυζαντιακοῦ. Ἡ μεσοστύλιος εἴσοδος ἐκλείετο διὰ ταπεινῶν καγκελοθυρίδων τῶν λεγομένων βημοθύρων, ἀπὸ δὲ τῆς ἐπιστυλίου κορωνίδος ἀπηωρεῖτο ἐν παλαιοῖς εὐδαίμοσι χρόνοις καταπέτασμα περικαλύπτον τὰς ἁγίας θύρας καὶ τοὺς ὀρθοστάτας αὐτῶν. Τὰ τοιαῦτα καταπετάσματα ἄνωθεν τῶν βημοθύρων, ἐξ ὑφάσματος ὁλοσηρικοῦ, χρώματος πορφυρίνου ἢ κραμβίζοντος, ἐνίοτε δὲ κιτρίνου, ὅπως γνωρίζομεν ἐκ τῆς διατάξεως Μιχαὴλ Ἀτταλειάτου, ἐκαλοῦντο βλαττία σκαραμάγγινα ἢ κραμβίζοντα ἐκ τοῦ χρώματος. Ταῦτα ἦσαν ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀλεξανδρινῆς κατασκευῆς, δι' ὃ τοιοῦτο καταπέτασμα ἔμπροσθεν τοῦ ἱεροῦ ἐκαλεῖτο ἐν τοῖς παλαιοῖς χρόνοις *βῆλον ἀλεξανδρινὸν* (velum alexandrinum).

Ἡ ἔνδυσις τῆς ἐσωτερικῆς ἐπιφανείας τῶν τοίχων τῆς ἐκκλησίας καὶ τῶν ὀγκωδῶν πινσῶν τῶν στηριζόντων τὸ τετρακάμαρον καὶ τὸν μεγάλον τροῦλλον, συνίσταται εἰς ἀρχαϊκὰς ἁγιογραφίας ἔτι δὲ κοσμηματογραφίας ἀραβοειδεῖς ἐντέχνου ἐπινοίας ἐπὶ τῶν γυψοπλάστων διαζωμάτων τοῦ ἐπιλώρου καὶ τῶν κορωνίδων.

Ὁ εἰδήμων γάλλος A. Couchaud ἐδικαιοῦτο λέγων, ὅτι ὁ ἐν τῇ μονῇ τοῦ Λυκοδήμου ναὸς τῆς Παναγίας τῆς Σωτείρας δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἔργον περικαλλές, ἐκφραζόμενον ἐν συνόψει πάν ὅ,τι τέλειον καὶ ἁγνῆς καὶ ἀμιγοῦς βυζαντιακῆς τέχνης ἐν τῇ ἀνθηροτέρᾳ αὐτῆς ἀκμῇ ὅπως ἐνοεῖτο ἐν Ἑλλάδι κατὰ τὸν Ι' καὶ ΙΑ' αἰῶνα.

ΤΑΣΣΟΣ Δ. ΝΕΡΟΥΤΣΟΣ

ΗΘΕΛΑ ΝΑΜΑΙ

Ἤθελα νᾶμαι στὸ γιαλό, τὸ κῦμα νὰ ρωτήσω
Σὰν ἀγριεύῃ τί ζητᾷ, καὶ σὰν βογκᾷ, τί λέγει.
Πῶς ἀφρισμένο δέρνεται στὸν βράχο, νὰ γνωρίσω,
Γιὰ ποιὰ μεγάλη συμφορὰ ξεβούρκωσε καὶ κλαίγει.

Ἤθελα νᾶμαι στὸ βουνό, τὴν πεύκη νὰ 'ρωτήσω,
Σὰν τὰ λυγίζῃ ὁ βοριᾶς τὰ σκοτεινὰ κλωνιά της,
Γιὰ ποιὸ πουλὶ ποῦ 'πέταξε καὶ δὲν γυρίζει 'πίσω,
Βαρυστενάζει ποῦ θαρρεῖς λαβώθηκ' ἡ καρδιά της.

Καὶ μέσ' τὰ φύλλα τῆς ἰτιᾶς ἤθελα νᾶμ' ἀκόμα,
Νὰ 'δῶ, ποιὸς χύνει ἕνα πικρὸ καὶ μυστικὸ φαρμάκι
Μέσ' τοῦ καϋμένου τ' ἀηδονιοῦ τὸ βλογημένο στόμα,
Ποῦ λές καὶ εἶνε ἄνθρωπος, κι' ὄχι μικρὸ πουλάκι.

Παράξενο νὰ 'μοιάζουνε τὰ κύματα κ' οἱ πόθοι,
Τ' ἀγέρι καὶ ὁ στεναγμός, τὸ κλάμμα καὶ τ' ἀηδόνι,
Κι' ὁ κόσμος ποῦνε μέσα μας καλλίτερα νὰ νοιώθῃ
Τὸν ἔξω κόσμο, σὰν θαρρῇ κι' αὐτὸν πῶς δέρνουν πόνοι!

ΑΡΓΥΡΗΣ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗΣ

ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ

ΑΙ ΑΜΑΖΟΝΕΣ ΤΟΥ ΣΙΑΜ

Ὁ βασιλεὺς τοῦ Σιὰμ εἶχε μέχρις ἐσχάτων τιμητικὴν φρουρὰν ἥτις ἀπετελεῖτο ἐκ 400 νεανιδων, τῶν εὐρωστοτέρων καὶ περικαλλεστέρων τοῦ κράτους του. Ἐστρατολογοῦντο αὗται κατὰ τὸ δέκατον τρίτον ἔτος τῆς ἡλικίας των καὶ ἐκ τῆς ἐνεργοῦ ὑπηρεσίας μετὰ δωδεκαετῆ θητείαν μετέβαινον εἰς τὴν ἔφεδρείαν, ὅτε ἐφρούρουν τὰ ἀνάκτορα καὶ τὰ βασιλικὰ κτήματα, ἀλλὰ δὲν συνώδευον πλέον τὸν βασιλέα. Αἱ ἀμαζόνες αὗται ὑποχρεοῦντο νὰ μένωσιν ἄγαμοι, πλὴν ἐκείνων ἃς ἐξέλεγεν αὐτὸς ὁ ἡγεμὼν ὡς ἰδίας νομίμους συζύγους. Αἱ βασιλικαὶ φρουροὶ ἔφερον λαμπρὰς στολάς. Λευκὸν μάλλινον καὶ χρυσοκέντητον ὑποκάμισον ἐκάλυπτε τὸ εὔτονον σῶμα μέχρι γονάτων· ἐπίχρυσος δὲ θώραξ περιέβαλλε τὰ προέχοντα στέρνα καταλείπων γυμνοὺς τοὺς βραχίονας· την κεφαλὴν ἔσκεπε ἀπαστράπτουσα περικεφαλαία. Κατὰ τὰς ἐπισήμους παρατάξεις ἦσαν ὡπλισμέναι μόνον διὰ λόγχης, τὴν ὁποίαν ἐχειριζοντο μετὰ θαυμαστῆς δεξιότητος· ἀλλ' ἐν τῇ συνήθει ὑπηρεσίᾳ ἔφερον τουφέκια λογχοφόρα. Ἡ ὅλη φάλαγξ ἦτο διῃρημένη εἰς τέσσαρας λόχους ἐξ 100 φρουρῶν διοικουμένους ὑπὸ θηλέων λοχαγῶν. Οὐδέποτε ἐξήρχετο τῶν ἀνακτόρων ὁ βασιλεὺς τοῦ Σιὰμ ἄνευ τῆς συνοδίας ὁλοκλήρου τῆς γυναικείας φρουρᾶς. Ἑκάστη φρουρὸς εἶχεν εἰς τὴν ἰδιαιτέραν αὐτῆς ὑπηρεσίαν πέντε μαύρας θεραπαινίδας. Ὀλίγον ἔξω τῆς πρωτευούσης ὑπῆρχεν ἐπὶ τούτῳ ὡρισμένη πλατεῖα ἐν τῇ ὁποίᾳ ἐγυμνάζοντο αἱ Σιαμαῖαι ἀμαζόνες εἰς τὸν χειρισμὸν τῆς λόγχης, τοῦ τουφεκίου καὶ τοῦ πιστολίου. Συχνότατα δ' ἦσαν αἱ μεταξὺ αὐτῶν μονομαχίαι καὶ μάλιστα θανατηφόροι. Ἡ ἐν τῷ πεδίῳ τῆς τιμῆς πίπτουσα ἐθεωρεῖτο ἡρωὶς καὶ ἐκηδεύετο ἐν πάσῃ πομπῇ, ἐνῷ ἡ ἐπιζῶσα ἀντίπαλος ὤφειλε ν' ἀποχωρήσῃ ἐκ τῆς ὑπηρεσίας ἐπὶ διμηνίαν ὅπως ἐξιλεώσῃ διὰ προσευχῶν καὶ νηστειῶν τὸν τελεσθέντα φόνον, ἐπανήρχετο δὲ εἶτα μετὰ χαρᾶς γινομένη δεκτὴ ὑπὸ τῶν συντρόφων της.

ΠΕΡΙ ΤΗΝ ΓΗΝ

Ἡ μικρὰ γερμανικὴ πόλις Κλίγγεμβεργ εἶνε μία ἐκ τῶν εὐπορωτάτων τοῦ κόσμου. Τὰ εἰσοδήματα αὐτῆς εἶνε τόσα, ὥστε ὄχι μόνον καλύπτουσι τὰ ἔξοδα, ἀλλ' ἀφίνουσι καὶ περίσσευμα τὸ ὁποῖον διανέμεται εἰς τοὺς πολίτας. Οὕτω φέτος κατὰ τὴν ἐπέτειον τῆς πτώσεως τοῦ Σεδὰν, ἥτις πανηγυρίζεται ἀνὰ τὴν Γερμανίαν πᾶσαν, οἱ δημόται τῆς εὐδαίμονος πόλεως ἔλαβον παρὰ τοῦ δημοτικοῦ ταμείου εἰς μετρητὰ μάρκας δύο ἕκαστος, ἤτοι δραχμὰς δύο καὶ ἡμίσειαν.

— Συνέστη πρό τινος ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ ἠλεκτρικὴ ταχυδρομικὴ ἑταιρία σκοπὸν ἔχουσα τὴν διὰ τοῦ ἠλεκτρισμοῦ ταχεῖαν ἀποστολὴν γραμμάτων καὶ ἄλλων ἐκπεμπομένων ἀντικειμένων. Πρώτη ταχυδρομικὴ γραμμὴ τῆς ἑταιρίας ταύτης ἐγκατεστάθη μεταξὺ Νέας Ὑόρκης καὶ Βοστώνης. Ἡ γραμμὴ εἶνε σιδηροδρομική, ἀλλ' ἀποτελεῖται ἐκ μιᾶς μόνης τροχιᾶς, οὐχὶ ἐκ δύο ὅπως τῶν κοινῶν σιδηροδρόμων. Ἐπὶ τῆς

τροχιᾶς δὲ ταύτης κυκλοφορεῖ μικρὰ ἅμαξα ἐκ μαγνητικοῦ χάλυβος διατρέχουσα τὸ ἐκ 370 χιλιομέτρων διάστημα εἰς μίαν μόνην ὥραν!

— Συνδέεται προσεχῶς διὰ τηλεφώνου ἡ Πετρούπολις μετὰ τῆς Μόσχας.

— Ἐν τῷ «Ἡμερησίῳ Τηλεγράφῳ» τοῦ Λονδίνου ἐδημοσιεύθη ἐσχάτως ἡ ἑξῆς ἀγγελία: «Πρὸς τοὺς γονεῖς! Ἔμπειρος παιδαγωγὸς ἀναλαμβάνει τὴν ἐν τῷ πατρικῷ οἴκῳ τιμωρίαν ἀτακτούντων παίδων καὶ κορασίων πάσης ἡλικίας διὰ σωματικῶν ποινῶν, εἰς ἃς ἔχει εἰδικότητα. Πᾶσαν κακὴν ἕξιν τῶν παιδίων δύναται νὰ ἐξαλείψῃ διὰ μιᾶς ἢ δύο ἐπισκέψεων. Τιμὴ δύο ἐπισκέψεων 5 σελλίνια».

— Ὁ πρίγκηψ Ἐρρῖκος, ἀδελφὸς τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας, εἶνε ὡς γνωστὸν ἀνὴρ φιλομουσότατος καὶ γράφει ὁ ἴδιος ἀξιολόγους μουσικὰς συνθέσεις. Ἐσχάτως ἔγραψε πάλιν νέον ὕμνον, τὸν ὁποῖον ἐξέμαθεν ἡ μουσικὴ τοῦ ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν αὐτοῦ στόλου, διότι ὁ πρίγκηψ εἶνε καὶ ναύαρχος τοῦ γερμανικοῦ ναυτικοῦ.

— Ὑπὸ τὸν τίτλον Τὸ Ἐγχειρίδιον ἤρξατο ἀπὸ 1 σεπτεμβρίου ἐν Λονδίνῳ ἡ ἔκδοσις νέου ἀναρχικοῦ φύλλου. Ἐν τῷ πρώτῳ αὐτοῦ ἀριθμῷ τὸ κοινωφελὲς τοῦτο ὄργανον ἀγγέλλει ὅτι θὰ δημοσιεύσῃ 50 οἰκονομικωτατας συνταγὰς πρὸς κατασκευὴν ἐμπρηστικῶν καὶ ἐκρηκτικῶν ὑλῶν καὶ χρῆσιν αὐτῶν σύμφωνον πρὸς τὸ πρόγραμμα τῶν ὁπαδῶν τῆς παγκοσμίου ἰσότητος.

— Ἐν Φιλαδελφείᾳ τῆς Ἀμερικῆς δίδει παραστάσεις δραμάτων τοῦ Σαιξπήρου θίασος... μαύρων. Παρεστάθησαν ἤδη μετ' ἀρκετῆς ἐπιτυχίας ὑπὸ τῶν μελανῶν τούτων καλλιτεχνῶν ὁ Ὀθέλλος καὶ ὁ Ἔμπορος τῆς Βενετίας, μελετᾶται δὲ νῦν ὁ Ἄμλετ καὶ βραδύτερον ὁ Ρωμαῖος καὶ ἡ Ἰουλιέττα!

— Ναυτικός τις ἐκ Βοστώνης Ρόγερ ὀνομαζόμενος ἐπεθύμησε νὰ ἴδῃ τὴν παρισινὴν ἔκθεσιν καὶ ἐν τῇ ἀμερικανικῇ του ἰδιοτροπίᾳ δὲν ἠκολουθησε πρὸς τοῦτο τὴν κοινὴν ὁδὸν ἐπιβαίνων ἀτμοπλοίου, ἀλλ' ἀνεχώρησεν ἐντὸς μικρᾶς λέμβου τὴν 30 μαΐου μὲ τὴν ἀπόφασιν νὰ διαπλεύσῃ τὸν Ἀτλαντικόν. Ἐπὶ ὀκτὼ ἡμέρας ὁ καιρὸς ἦτο εὐνοϊκώτατος, ἀλλ' αἴφνης φοβερὰ θυέλλα ἔρριψεν αὐτὸν εἰς τὰς Νήσους Γεωργίου. Ἐκεῖθεν ἀπέπλευσε πάλιν καὶ ἐπὶ τριάκοντα ὀκτὼ ἡμέρας ἐταξειδευσεν ἄνευ τινὸς ἀπευκταίου. Ἀλλ' ἡ διαρκὴς αἰθρία καὶ ἡ ἐκ ταύτης ὑπερβολικὴ ἀνταύγεια τοῦ ἡλίου σχεδὸν ἐτύφλωσεν αὐτόν. Οὕτω δὲ ἀδυνατῶν νὰ κυβερνήσῃ πλέον τὸ μικρὸν σκάφος, ἀφῆκεν αὐτὸ εἰς τὴν τυχὴν καὶ ἐξαπλωθεὶς μετ' ἀμερικανικοῦ φλέγματος ἀνέμενε σωτηριαν ἢ θάνατον. Εὐτυχῶς γερμανικὸν ἀτμόπλοιον τὸν συνήντησε καὶ τὸν παρέλαβεν ἡμιθανῆ πλέον κατὰ τὴν πρωΐαν τῆς 10 αὐγούστου.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΑΙ ΚΑΚΟΓΛΩΣΣΟΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ

Ἐν Νέᾳ Ἱερσέῃ ὑπῆρχεν ἄλλοτε ἐν ἰσχύϊ νόμος περιπεσὼν εἰς ἀχρηστίαν σήμερον ἤκιστα δὲ φιλόφρων πρὸς τὸ ὡραῖον φῦλον· ὁ νόμος οὗτος ἐπιβάλλει τὴν ποινὴν τοῦ βουτήματος εἰς πᾶσαν γυναῖκα ἔχουσαν... κακὴν γλῶσσαν. Ἐν τούτοις πρό τινος κατηγγέλθη, σύμφωνα πρὸς τὸν μὴ καταργηθέντα νόμον, εἰς τὸ δικαστήριον ἡ κυρία Μαίρη Βράδυ, γυνὴ τεσσαρακοντοῦτις καὶ εὐμορφοτάτη, ὡς ἀναστατώνουσα τὴν γειτονίαν ὅλην διὰ τῆς γλώσσης της. Ἐπειδὴ δὲ μάρτυρες τῆς κατηγορίας ἦσαν πλεῖστοι, ἰδίως ἐκ τοῦ φύλου τῆς δικαζομένης καὶ ἐφάμιλλοι ταύτης ὡς πρὸς τὴν γλῶσσαν, τὸ δικαστήριον ἐκήρυξεν ἔνοχον τὴν ῥηθεῖσαν κυρίαν. Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ ὁ δικαστὴς ἀνέφερε τὸν τρόπον καθ' ὃν ἐξετελεῖτο ἄλλοτε ἡ ποινὴ τοῦ βουτήματος: Ἡ καταδικαζομένη γυνὴ ἐφέρετο εἰς τὴν ὄχθην τοῦ ποταμοῦ ἐκεῖ δὲ ἐδένετο εἰς τὸ ἕτερον ἄκρον μακρᾶς σανίδος, ἥτις ἐταλαντεύετο ὑπὲρ τὸ ὕδωρ στηριζομένη εἰς τὸ μέσον ἐπὶ ὑποβάθρου ὅπως εἰς τὸ γνωστὸν παιγνίδιον. Ἡ καταδίκη ὥριζε πόσας φορὰς ὤφειλε νὰ βαπτισθῇ εἰς τὸ ὕδωρ ἡ κατάδικος διὰ τῶν ταλαντεύσεων τῆς σανίδος. Ἐπειδὴ δὲ φυσικὰ τοιαύτη ποινὴ ἦτο ἀνάρμοστος τὴν σήμερον τὸ δικαστήριον ἀντικατέστησεν αὐτὴν διὰ τῆς ἐπιβολῆς προστίμου καὶ φυλακίσεως. Τὸ παραδοξότατον ἐκ τῆς δίκης ταύτης εἶνε ὅτι ὁ μόνος μάρτυς ὑπερασπίσεως ἦτο... ὁ σύζυγος τῆς κυρίας.

ΕΔΩ Κ' ΕΚΕΙ

Διὰ τοὺς δανειστάς.

— Δὲν μοῦ λὲς τί τοῦ ἦλθε τοῦ φίλου σου τοῦ Ἀριστείδη νὰ κάμῃ τέτοιο μεγάλο σπίτι καὶ τέτοια λαμπρὰ σαλόνια ἐνῷ οἱ δανεισταί του πᾶνε κ' ἔρχονται;

— Ἴσα ἴσα γι' αὐτὸ τοῦ ἐχρειάζοντο μεγάλα σαλόνια.

— Γιατί;...

— Γιὰ νὰ χωροῦν οἱ δανεισταί του, χριστιανέ!

Τυφλὸς ἡγεμών.

Ὁ πρό τινος ἀποθανὼν ἡγεμὼν τοῦ Μονακοῦ ἦτο ἀπὸ ἐτῶν τυφλός, ἀστειευόμενος δὲ διὰ τὸ ἴδιον πάθημα συνείθιζε νὰ λέγῃ:

— Πῶς ὁμοιάζω μὲ τὸν Κάρολον πέμπτον τῆς Γερμανίας! Ὅπως ἐκεῖνος κ' ἐγὼ δὲν βλέπω τὸν ἥλιον δύοντα εἰς τὰ κράτη μου.

Προστασία τῶν ζῴων.

Εἰς ὅλα τὰ δωμάτια ἀμερικανικοῦ ξενοδοχείου ὑπάρχει ἀναγεγραμμένον ἐπὶ πινακίδος τὸ ἑξῆς:

«Οἱ ἐν τῷ ξενοδοχείῳ διανυκτερεύοντες παρακαλοῦνται νὰ μὴ φονεύωσι τοὺς κορέους, διότι ὁ ἰδιοκτήτης τοῦ ξενοδοχείου εἶνε μέλος τῆς προστατευτικῆς τῶν ζῴων ἑταιρίας».

ΠΡΑΚΤΙΚΑΙ ΓΝΩΣΕΙΣ

Πῶς γνωρίζονται οἱ ψευδεῖς λίθοι.

Πολλάκις ἐπιθυμῶν τις ν' ἀποκτήσῃ πολύτιμον λίθον, ἢ κόσμημα φέρον τοιούτους κατέχεται ὑπὸ τῆς ὑπονοίας μήπως οἱ λίθοι εἶνε ψευδεῖς. Ἁπλούστατος καὶ ἀσφαλέστατος τρόπος διαγνώσεως ὑπάρχει ὁ ἑξῆς: Νὰ ἐγγίσῃ τις τὸν λίθον διὰ τῆς ἄκρας τῆς γλώσσης καὶ ἂν ὁ λίθος εἶνε ἀληθὴς ἀδάμας ἢ σάπφειρος ἢ σμάραγδος ἢ ῥουβίνιον, τότε θὰ αἰσθανθῇ ψῦχος ἐκ τῆς ἐπαφῆς. Τὸ πρᾶγμα φαίνεται παράδοξον καὶ ὅμως εἶνε ἀκριβὲς—δοκιμάσατε!

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΩΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ 1889—1870.